

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
CIVILINĖS IR KOMERCINĖS TEISĖS KATEDRA

LINAS DAUKUS
Teisės ir valdymo programa

PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGOS INTERNETE PROBLEMATIKA

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Lekt. Danguolė Klimkevičiūtė

Konsultantas –
Doc. dr. Dangutė Ambrasienė

Vilnius, 2006

TURINYS

ĮVADAS	3
1. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS REGLAMENTAVIMAS	6
1.1 Pramoninės nuosavybės samprata	6
1.2 Pramoninės nuosavybės teisių įgijimo ir apsaugos teritorinis pobūdis	9
2. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS OBJEKTAI INTERNETE	13
2.1 Interneto sąvoka ir santykis su pramoninės nuosavybės objektais	13
2.2 Pramoninės nuosavybės objektų pažeidimų internete ypatumai.....	15
3. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIMŲ INTERNETE POBŪDIS IR TEISIŲ GYNIMO PROBLEMATIKA	22
3.1 Pagrindiniai pramoninės nuosavybės teisės principai, pažeidžiami internete.....	22
3.2 Ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės naudojimo internete, pobūdis	27
3.3 Prekių ženklo, juridinio asmens pavadinimo tiesioginis naudojimas internete	35
4. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS OBJEKTŲ GYNIMO NUO PAŽEIDIMŲ INTERNETE PROBLEMATIKA LIETUVOS TEISĖS SISTEMOJE	38
5. GINČŲ DĖL PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS NAUDOJIMO INTERNETE SPRENDIMO BŪDAI	42
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	53
LITERATŪRA	56
SANTRAUKA	60
SUMMARY	62

IVADAS

Pažymėtina, jog pramoninės nuosavybės apsaugos internete tema yra labai mažai nagrinėta ne tik Lietuvos teisės moksle, bet ir užsienio autorių. Laikui bėgant ir vis intensyvėjant interneto naudojimui bei didėjant pramoninės nuosavybės objektų pažeidimų skaičiui, šios temos aktualumas taps nepaneigiamas.

Pramoninė nuosavybės vaidina itin svarbų vaidmenį ekonominėje veikloje tiek nacionaliniu, tiek ir tarptautiniu lygiu. Pramoninės nuosavybės objektai, plačiau nagrinėjami šiame magistro baigiamajame darbe – prekių ženklai ir juridinių asmenų pavadinimai – ypatingai svarbūs komercinėje veikloje. Tinkamas ir savalaikis pramoninės nuosavybės naudojimas internete gali stipriai įtakoti rinkodaros veiksmingumą, naujų vartotojų pritraukimą, o tuo pačiu ir komercinę įmonės sėkmę. Sparčiai besivystant interneto technologijoms, atsiranda naujos pažeidimų formos, išskyla situacijos, kurių tradicinė teisė nereglamentuoja. Teisinis reguliavimas tiesiogiai įtakoja pramoninės nuosavybės objektų savininko teisių gynimą. Plėtojantis alternatyvių ginčų sprendimo būdų galimybėms, tikėtina, kad vis daugiau savininkų sieks apsaugoti ir, esant pažeidimams, apginti savo teises.

Pramoninės nuosavybės naudojimas internete – pakankamai nauja sąvoka, todėl šis institutas sukelia daug diskusijų. Internetas dažniausiai suprantamas kaip “tarptautinė, viešai prieinama tarpusavyje sujungtų kompiuterių visuma”¹. Duomenys internete prieinami bet kuriuo metu ir praktiškai bet kurioje pasaulio vietoje, tai savo ruožtu iškelia priešpriešą su teritoriniu prekių ženklų teisės principu, kuriuo remiantis objekto apsauga užtikrinama konkrečioje teritorijoje, kurioje objektas yra registruotas. Pramoninės nuosavybės naudojimas internete gali pasireikšti daugeliu būdų – naudojant interneto puslapio adresą, pačiame puslapyje ar paslėptai (vizualiai nematomu būdu).

Šiame magistro darbe didelis dėmesys kreipiamas į sparčią informacinės visuomenės plėtrą ir naujų technologijų įtaką pramoninės nuosavybės apsaugai. Lietuvoje ši tema nedaug analizuota, galbūt todėl, kad praktiškai nėra ginčų, susijusių su pramoninės nuosavybės apsauga internete. Tačiau ginčų nebuvimas dar nereiškia, kad neįvyksta nesutarimų. Panašu, jos šiandieną daugelis ginčų yra išsprendžiami derybų keliu arba teisių pažeidimai tiesiog toleruojami. Tokia situacija iš dalies susiklosto dėl pernelyg mažo pramoninės nuosavybės objektų savininkų ir specialistų informuotumo bei abstraktaus, gana menko reglamentavimo. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog ypatingai svarbų

¹ <http://lt.wikipedia.org/wiki/Internetas>, prisijungimo laikas: 2006 12 03.

vaidmenį, reglamentuojant pramoninės nuosavybės apsaugą internete bei nubrėžiant naujas gaires ginčų sprendimams, atlieka Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija.

Temos aktualumas. Autoriaus nuomone, nagrinėjama tema ypatingai aktuali nūdienos situacijoje, kuomet, sparčiai besiplėtojant internetui, tradicinė pramoninės nuosavybės teisė ne visada atitinka aktualijas. Daugelis teismų sprendimų yra palydimi aktyvių diskusijų. Informacijos, perduodamos internetu, kiekiai nuolat auga, tuo pačiu vis daugėja ir ginčų, iškylančių dėl pramoninės nuosavybės pažeidimų internete, skaičius. Perspektyviais ginčų sprendimo būdais laikytini alternatyvūs, kadangi geba užtikrinti žymiai greitesnį bei abiem šalims visapusiškai priimtinesnį konflikto sprendimą.

Ši tema užsienio teisės doktrinoje pradėta plačiau nagrinėti tik pastaraisiais metais, tačiau mokslininkų nuomonės daugeliu klausimų išsiskiria. Šiame darbe bus plačiau nagrinėjami alternatyvūs ginčų sprendimo metodai, didelį dėmesį kreipiant į tarptautinių (konkrečiai, Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos) bei nacionalinių organizacijų (konkrečiai, Didžiosios Britanijos organizacijos NOMINET) siūlomus ginčų sprendimo būdus.

Tyrimo objektas – pramoninės nuosavybės objektų pažeidimai internete, bei jų apsaugos problematika. Lietuva yra prisijungusi prie daugelio tarptautinių sutarčių, yra Europos Sąjungos narė, todėl klausimai nagrinėjami atsižvelgiant ne tik į nacionalinius, bet ir į regioninius bei tarptautinius teisės aktus.

Tyrimo dalykas – pramoninės nuosavybės naudojimo internete teisinis reglamentavimas, ginčų sprendimų praktika ir būdai. Taip pat bus tiriamas pramoninės nuosavybės naudojimo internete sąvokos atitikimas pramoninės nuosavybės naudojimo sąvokai pagal tradicinę teisės doktriną.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai. Tyrimo tikslas – išanalizuoti pramoninės nuosavybės apsaugos internete problematiką. Šio magistro baigiamojo darbo uždaviniai:

1. apžvelgti pramoninės nuosavybės reglamentavimą kiek tai reikšminga baigiamojo darbo temai;
2. išanalizuoti pagrindinius pramoninės nuosavybės pažeidimų internete atvejus bei teisių priešpriešas;
3. išanalizuoti ir įvertinti perspektyvius ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės naudojimo internete, sprendimo būdus.

Tyrimo hipotezė – pramoninės nuosavybės apsaugos internete specifiką ir problematiką lemia nagrinėjamų pramoninės nuosavybės objektų teritorinis pobūdis, tai, kad, registruojant

domenų vardus², netikrinamas jų tapatumas arba panašumas į jau registruotus objektus. Taip pat tai, kad pramoninės nuosavybės naudojimas internete neprilyginamas tiesioginiam naudojimui pagal prekių ženklų ir juridinių asmenų pavadinimų teisę.

Tyrimo metodai. Šiame darbe naudojami loginis, istorinis, lyginamasis sisteminis, statistinis ir kiti tyrinėjimo metodai. Siekiama maksimaliai apžvelgti ir išanalizuoti temą visais aspektais. Be šių metodų taip pat bus naudojami ir bendrieji metodai: sintezės, indukcijos, dedukcijos bei analogijos.

Tyrimo šaltiniai. Baigiamojo darbo tyrimo objektą sudarantiems klausimams nagrinėti daugiausia bus remiamasi užsienio šalių praktika, kur interneto teisinis reglamentavimas yra pažengęs daug toliau nei Lietuvoje ir jau yra nusistovėjusi domenų vardų registravimo ir ginčų sprendimo tvarka. Nagrinėjant konkrečius pažeidimus ir jų sprendimo būdus, bus analizuojami tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys pramoninės nuosavybės registravimą ir apsaugą, Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika, užsienio valstybių teismų praktika, Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražo ir mediacijos centro ginčų sprendimų praktika ir rekomendacijos, Interneto korporacijos paskirtiems vardams ir numeriams bei NOMINET ginčų sprendimo taisyklės, Lietuvos ir užsienio teisės doktrina.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, penkios temos dėstymo dalys bei išvados. Darbas pradedamas pramoninės nuosavybės reglamentavimo apžvalga kiek tai yra aktualu nagrinėjamai temai. Nagrinėjami bendrieji pramoninės nuosavybės klausimai, nustatomas santykis tarp pramoninės nuosavybės ir interneto. Antroje dalyje nagrinėjama interneto sąvoka bei dažniausiai pasitaikantys pramoninės nuosavybės pažeidimai. Sekančioje dalyje analizuojami pagrindiniai prekių ženklų bei juridinių asmenų pavadinimų teisės principai, pramoninės nuosavybės naudojimo internete priešprieša su jais, bei kylančių ginčų pobūdis. Ketvirtojoje dalyje tiriama pramoninės nuosavybės objektų, naudojamų internete, apsaugos Lietuvos teisės sistemoje problematika. Paskutinėje dalyje nagrinėjami konkretūs ginčų sprendimų būdai bei sprendimų pagrindimas, analizuojami alternatyvūs ginčų sprendimo būdai. Darbas užbaigiamas autoriaus išvadamis bei rekomendacijomis.

² Domeno vardas – simbolinis raidinis skaitmeninis kompiuterio vardas, angl. “domain name”.

1. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS REGLAMENTAVIMAS

1.1 Pramoninės nuosavybės samprata

Nagrinėjant pramoninės nuosavybės apsaugos problematiką, tikslinga būtų apibrėžti kaip yra suprantama pramoninė nuosavybė teisės doktrinoje.

Teisės doktrinoje išskiriami šie pramoninės nuosavybės objektai:

- pramoninis dizainas;
- naudingieji modeliai;
- gamybos paslaptys;
- išradimai;
- prekių ir paslaugų ženklai;
- geografinės nuorodos (prekių kilmės vietos nuorodos bei kilmės vietos pavadinimai);
- juridinių asmenų pavadinimai (firmų vardai);
- puslaidininkių gaminių topografijos.³

Pramoninė nuosavybė – tai intelektualinės nuosavybės dalis. 1994 m. Lietuva prisijungė prie 1983 m. Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo⁴ (toliau – Paryžiaus konvencija). Paryžiaus konvencijoje pramoninės nuosavybės apsaugos objektais laikomi išradimų patentai, naudingieji modeliai, pramoninis dizainas, prekių ženklai, paslaugų ženklai, firmų vardai ir kilmės nuorodos arba kilmės vietos pavadinimai, taip pat apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos.

Pastaruoju metu stebima ryškėjanti geografinių nuorodų⁵ apsaugos internete problematikos tendencija, tačiau šiuo klausimu užsienio teisės doktrinoje dar tik užsimenama, teisminės praktikos nėra. Plačiau geografinių nuorodų apsaugos internete problematika šiame darbe analizuojama nebus. Šiuo darbu siekiama išanalizuoti pramoninės nuosavybės apsaugos internete problematiką, taigi toliau darbe tiesiogiai bus nagrinėjami tik potencialiai internete pažeidžiami pramoninės nuosavybės objektai: prekių ir paslaugų ženklai bei juridinių asmenų pavadinimai.

Siekiant apibrėžti prekių ir paslaugų ženklo sampratą, tikslinga yra panagrinėti pačio ženklo sampratą. Pagal savo išraiškos formą ženklai gali būti:

³ Antanaitienė M. V., Naujokas R. Praktinis įvadas į intelektinę nuosavybę. Vilnius: Lietuvos technikos biblioteka, 2004. P. 13.

⁴ 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // Valstybės žinios. 1996, Nr. 75-1796.

⁵ Geografinė nuoroda – vietovardis ar kitas žodis arba žymuo, pagal kurį galima tiesiogiai arba netiesiogiai nustatyti, kad prekė yra kilusi iš tam tikros teritorijos, regiono ar vietovės, ir kuris sieja tos prekės kokybę, reputaciją ar kitas esmines savybes su jos geografine kilme.

- Žodiniai ženklai gali būti išreiškiami originaliais žodžiais, sakiniais ar frazėmis. Žodinių ženklų populiarumas paaiškinamas tuo, kad jie yra lengvai įsimenami, lengvai atskiriami bei patogūs naudoti rinkodaros tikslais, taip pat tam tikra prasme – platesne apsauga.
- Vaizdiniai ženklai – tai įvairūs piešiniai, ornamentai, simboliai, įvairių daiktų atvaizdai ir pan. Vaizdiniai ženklai sukuriama naudojant geometrines figūras, žinomų istorijos ir kultūros paminklų vaizdus, geografinius objektus, nacionalinius ornamentus, pačios įmonės ar jos gaminamų prekių išorinius vaizdus ir kt. Labiausiai paplitę abstraktūs vaizdiniai ženklai.
- Erdviniai ženklai – tai ženklai, kurie išreiškiami trimatėje erdvėje (ilgis, plotis, aukštis). Erdvinio ženklu gali būti originali gaminio forma arba gaminio įpakavimas.
- Kombinuoti ženklai yra sudaromi iš visų jau įvardintų ženklų rūšių. Dažniausiai kombinuotus ženklus sudaro piešinys ir žodis, piešinys ir raidės, piešinys ir skaitmenys ir pan. Neretai tokie deriniai turi prasminį turinį ir jų elementai papildo vienas kitą semantiniu aspektu.
- Kiti ženklai pagal išraiškos formą gali būti garsiniai, šviesiniai, kvapnūs ir kt.⁶

Interneto puslapiuose dažniausiai sutinkami žodiniai bei vaizdiniai ženklai.

Remiantis Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymu “prekių ženklas – bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kurį galima pavaizduoti grafiškai”⁷. Šiame įstatyme prekių ženklui prilyginamas ir ženklas, skirtas paslaugoms žymėti.

Ženkla, kuriems taikoma šio įstatymo nustatyta teisinė apsauga, gali būti sudaromi iš šių žymenų:

1. žodžių, asmenų pavardžių, vardų, meninių pseudonimų, juridinių asmenų pavadinimų, šūkių;
2. raidžių, skaitmenų;
3. piešinių, emblemų;
4. erdvinių formų (gaminio išorinio vaizdo, jų pakuotės ar talpyklos);
5. spalvos ar spalvų derinio, jų kompozicijos;
6. bet kokio 1–5 punkte nurodytų žymenų derinio.⁸

⁶ Kasperavičius P. Žilinskas V. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga. Klaipėda : KU leidykla, 2004. P. 200 – 202.

⁷ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

⁸ Ten pat.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog negali būti prekių ženklu žymuo, kuris neturi jokio skiriamojo pobūdžio, taip pat dabartinėje kalboje arba sąžiningoje ir nusistovėjusioje veikloje arba prekybos praktikoje yra tapęs bendrinis.⁹

Prekių ženklas atlieka keturias pagrindines funkcijas:

1. Identifikuoja, t.y. skatinta prekę atpažinti, identifikuoti ir atskirti vienos įmonės prekes nuo kitų įmonių prekių arba paslaugų. Prekių ženklai padeda vartotojams pasirinkti, perkant tam tikras prekes ar naudojantis tam tikromis paslaugomis, ugdyti klientų prierašumą ir lojalumą tam tikrai prekių ar paslaugų rūšiai.
2. Nurodo kilmę – žymi tam tikrą įmonę, siūlančią rinkoje prekes ir paslaugas, o tiksliau – nurodo prekių arba paslaugų, pažymėtų tuo ženklu, kilmę ir šaltinį.
3. Užtikrina kokybę – nurodo tam tikrą prekių arba paslaugų, pažymėtų ženklu, kokybę. Prekių ženklo savininkas užtikrina, kad konkrečiu prekių ženklu žymimos tikrai tos prekės, kurios atitinka tuos standartus ir kokybės reikalavimus.
4. Atlieka rinkodaros funkciją, t.y. reklamuoja prekių ženklą, į rinką tiekiamas ir parduodamas prekes bei rinkai siūlomas ir suteikiamas paslaugas, taip pat investicijas į rinkodarą. Tai yra prestižo simbolis, komercinė prekių arba paslaugų, žymimų tuo ženklu, reputacija.¹⁰

Kitas svarbus pramoninės nuosavybės objektas, kurio naudojimas internete gali pažeisti savininko teises – juridinių asmenų pavadinimai. Pažymėtina, kad juridinio asmens pavadinimo sąvoka taip pat pateikiama Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme – “tai juridinio asmens, jo filialo arba atstovybės pavadinimas”.¹¹

Juridinio asmens pavadinimas gali būti sudaromas iš žodžių ar žodžių junginių, vartojamų perkeltine prasme arba turinčių tiesioginę reikšmę. Jis gali būti sudarytas ir iš raidžių, kurios negali būti suprantamos kaip žodžiai, ir skaitmenų arba jų derinių, bet tik tada, jeigu toks pavadinimas yra jau įprastas visuomenėje. Įmonės, susijusios su užsienio juridiniu asmeniu ir jam sutinkant, pavadinimas gali būti sudaromas taip, kad būtų tapatus ar panašus į užsienio juridinio asmens pavadinimą.¹²

⁹ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

¹⁰ Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis: bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkios ir vidutinės įmonės (SVĮ). Vilnius: Justitia, 2003. P. 77.

¹¹ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

¹² Kasperavičius P., Ulozas R. V. Intelektinės nuosavybės pagrindai. Šiauliai: ŠU leidykla, 2005. P. 96.

Juridinio asmens pavadinimas yra šio juridinio asmens nuosavybė. Dažnai tos pačios įmonės juridinio asmens pavadinimas sutampa (ar yra labai panašus) su jos naudojamu prekių ženklu. Tai padeda tvirčiau susieti prekes ar paslaugas su konkrečia įmone, didinamas marketingo veiksmų poveikis ir pan.

1.2 Pramoninės nuosavybės teisių įgijimo ir apsaugos teritorinis pobūdis

Prekių ženklų pagrindinė paskirtis yra atskirti vienos įmonės prekes ar paslaugas nuo kitos įmonės prekių ar paslaugų. Nėra jokio pavojaus susipainioti ar suklaidinti vartotojus, jei tas pats prekių ženklas naudojamas skirtingų įmonių nepanašioms prekėms ar paslaugoms. Tačiau, susiklosčius priešingai situacijai, gali būti pažeidžiamos prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo savininko teisės. Svarbu atkreipti dėmesį pirmiausiai į tai, jog prekių ženklo ir juridinio asmens pavadinimo savininko teisės saugomos tik tam tikrą ženklą ar pavadinimą įregistravus (išskyrus prekių ženklus, pripažįstamus plačiai žinomais) tam tikroje teritorijoje.

Norint sukurtą prekių ženklą įregistruoti, pirmiausiai reikia nustatyti, kuriems gaminiams ar paslaugoms žymėti jis bus naudojamas ir pagal tarptautinę prekių ir paslaugų klasifikaciją (Nicos klasifikacija¹³) nustatyti jų klases. Šioje klasifikacijoje išskiriamos 45 prekių ir paslaugų klasės (iš jų 34 skirtos prekėms, o 11 – paslaugoms).

Prekių ženklo registraciją vykdo konkrečios šalies pramoninės nuosavybės tarnyba (Lietuvoje – Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras) arba tarnyba, atliekanti tarptautinę pramoninės nuosavybės registraciją (regioninės ar tarptautinės registracijos atveju).

Juridinio asmens pavadinimas neatskiriamas nuo pačio juridinio asmens. Juridinio asmens pavadinimas registruojamas juridinių asmenų registre kartu su registruojamu juridiniu asmeniu.

Prekių ženklų ir juridinių asmenų pavadinimų registracija ir apsauga yra teritorinio pobūdžio, taigi, apsauga yra užtikrinama tik tos valstybės (ar valstybių grupės), kurios teritorijoje pramoninė nuosavybė yra registruota. Remiantis teritoriniu principu, išskiriami šie prekių ženklų ir juridinių asmenų pavadinimų teisinės apsaugos būdai:

- nacionalinis – prekių ženklo, juridinio asmens (pavadinimo) įregistravimas kiekvienoje valstybėje atskirai, šiuo atveju pramoninės nuosavybės apsauga garantuojama konkrečioje valstybėje;

¹³ Nicos klasifikacija – tarptautinė prekių ir paslaugų klasifikacija, patvirtinta 1957 m. birželio 15 d. Nicos sutartimi dėl tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos ženkams registruoti, peržiūrėta Stokholme 1967 m. liepos 14 d., Ženevoje 1977 m. gegužės 13 d. ir pataisyta Ženevoje 1979 m. spalio 2 d.

- regioninis – tai ženklo, juridinio asmens (pavadinimo) įregistravimas regioninės valstybių sąjungos atsakingoje institucijoje, šiuo atveju pramoninės nuosavybės apsauga garantuojama tam tikro regiono teritorijoje;
- tarptautinis – prekių ženklo įregistravimas Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (angl. “World Intellectual Property Organization”, toliau – WIPO) Tarptautiniame biure, remiantis Madrido sutartimi dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos¹⁴ bei Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolu¹⁵ (toliau – Madrido protokolai). Pastaruoju atveju, pramoninė nuosavybė ginama plačiausiai.

Svarbu pažymėti tai, jog tiek regioninė, tiek tarptautinė pramoninės nuosavybės objektų registracija garantuoja apsaugą nacionaliniu lygiu kiekvienoje valstybėje organizacijos narėje ir nepaneigia teritorinio principo.

Institucija, vykdanči pramoninės nuosavybės objektų apsaugos įteisinimą Lietuvoje, yra Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras (toliau – VPB). 1991 m. įsteigta VPB buvo pradėta aktyviai rengti reikiamus įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su pramoninės nuosavybės apsauga. Tai buvo pirmosios pramoninės nuosavybės reglamentavimo užuomazgos, kurios iki šiol yra nuolat plėtojamos.

Reikėtų pažymėti, kad Lietuva per pastaruosius metus priėmė visus pagrindinius pramoninės nuosavybės objektų apsaugą reglamentuojančius įstatymus bei su jais susijusius poįstatyminius teisės aktus. Šiuo metu pagrindiniai Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys pramoninę nuosavybę (prekių ženklus ir juridinių asmenų pavadinimus), yra šie:

- Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas;
- Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas;
- Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas;
- poįstatyminiai teisės aktai.

VPB, vykdydamas jam pavestus uždavinius, nustatyta tvarka skelbia Lietuvos Respublikos pramoninės nuosavybės registrų duomenis oficialiame biuletenyje “Išradimai. Dizainas. Prekių ženklai”. Duomenis apie apsaugotas Lietuvos Respublikoje pramoninės nuosavybės teises galima taip pat rasti ir Lietuvos Respublikos prekių ženklų duomenų bazėje, Vidaus rinkos harmonizavimo

¹⁴ Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks // http://www.wipo.int/madrid/en/legal_texts/trtdocs_wo015.html, prisijungimo laikas: 2006 10 14.

¹⁵ Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks // http://www.wipo.int/madrid/en/legal_texts/trtdocs_wo016.html, prisijungimo laikas: 2006 10 14.

tarnybos (angl. “Office for Harmonization in the Internal Market”, toliau – OHIM) bei WIPO duomenų bazėse.

Lietuva yra pasirinkusi pareikštinę prekių ženklų registravimo procedūrą – registruojant prekių ženklą VPB yra tikrinama, ar registruojamas prekių ženklas atitinka absoliučius prekių ženklui keliamus reikalavimus, tačiau netikrinamas jo tapatumas arba panašumas į jau registruotus prekių ženklus (t.p. ir pripažintus plačiai žinomais). Jeigu tapatus ar klaidinamai panašus į jau registruotą (t.p. ir pripažintą plačiai žinomu) prekių ženklą yra įregistruojamas, suinteresuoti asmenys per nustatytą terminą gali užprotestuoti šio žymens registraciją ir tokio protesto pagrindu registracija gali būti pripažįstama negaliojančia.

Prekių ženklo liudijimas Lietuvoje galioja 10 metų, jį galima pratęsti po 10 metų neribotą skaičių kartų.

Juridinių asmenų pavadinimų registraciją Lietuvoje vykdo Valstybės įmonės “Registų centras” administruojamas Juridinių asmenų registras. Pažymėtina, jog iki 2004 metų juridinių asmenų pavadinimus (firmų vardus) Lietuvoje registravo VPB.

Juridinis asmuo įgyja teises į juridinio asmens pavadinimą, kai šis į Juridinių asmenų registrą įrašomas kartu su registruojamu juridiniu asmeniu. Ši teisė gali būti pažeista, kai kitas asmuo neteisėtai naudoja įregistruotą pavadinimą. Išregistruojant iš Juridinių asmenų registro juridinį asmenį (likvidavus, bankrutavus ar pan.), išregistruojamas ir juridinio asmens pavadinimas. Šį pavadinimą kitas juridinis asmuo gali įregistruoti tik po vienerių metų.¹⁶

Regioninę registraciją vykdo tam tikros valstybių sąjungos patentų tarnyba. Europos Sąjungoje (toliau – ES) prekių ženklų registraciją ir apsaugą vykdo OHIM.

OHIM yra oficiali institucija, nuo 1996 m. vykdanči Bendrijos prekių ženklų tvarkymo procedūras. Pagrindinė šios tarnybos funkcija – pramoninės nuosavybės teisių registracija. Šios intelektualinės nuosavybės teisės galioja visose ES šalyse (tuo būdu pasireiškia regioninės registracijos teritorinis pobūdis).

Bendrijos prekių ženklas – tai žymuo, kurio paskirtis identifikuoti ir atskirti prekes arba paslaugas, įregistruotas pagal nustatytas sąlygas OHIM. Jis galioja visoje ES. Bendrijos prekių ženklas jo savininkui suteikia vienodas teises, taikomas visose ES valstybėse narėse, remiantis vieninga procedūra. Jam taikomos teisės normos yra panašios į teisės normas, kurios taikomos

¹⁶ Kasperavičius P., Ulozas R. V. Intelektinės nuosavybės pagrindai. Šiauliai: ŠU leidykla, 2005. P. 96 – 98.

nacionaliniams prekių ženkams valstybėse narėse. Taigi, įmonės ženklas atsiduria panašioje kaip ir savo šalies, tik apimančioje visas ES valstybes, aplinkoje.

Tos pačios teisės taikymas prekių ženkams užtikrina patikimą apsaugą visoje ES. Procedūrų supaprastinimas leidžia gerokai sumažinti išlaidas palyginus su bendrais kaštais, kurie reikalingi, kai nacionalinė registracija vykdoma visose ES šalyse atskirai.

Nuo 2001 m. yra galimybė steigti Europos bendroves – tai juridinis asmuo, veikiantis visoje ES.

Remiantis Europos Tarybos reglamentu dėl Europos bendrovės statuto¹⁷, numatyta galimybė steigti Europos bendroves. Bendrovė yra steigiama pagal tos valstybės narės, kurioje bendrovė steigia savo registruotą buveinę, akcinėms bendrovėms taikomą teisę ir laikantis minėto reglamento. Be to, Europos bendrovę gali steigti skirtingose valstybėse įsteigti juridiniai asmenys arba juridiniai asmenys, kitoje valstybėje įsteigę ne mažiau kaip dvejus metus veikiančią bendrovę ar filialą. Įsteigus Europos bendrovę, jos pavadinimo teisinė apsauga būtų užtikrinama visose ES šalyse narėse.

Kaip jau minėta, galima ir tarptautinė prekių ženklų registracija. Šiuo atveju prekių ženklo teisinė apsauga galioja visose tarptautinės organizacijos šalyse narėse. Atkreiptinas dėmesys, kad, tarptautinės registracijos atveju, apsauga užtikrinama nacionaliniu pagrindu. Tarptautinę pramoninės nuosavybės apsaugą vykdo WIPO. 1967 m. liepos 14 d. Stokholmo konvencija dėl Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos įsteigimo įsigaliojo 1970 m. balandžio 26 d. Šios organizacijos nare gali būti kiekviena valstybė, pasirašiusi Paryžiaus arba Berno konvenciją, taip pat valstybė, esanti Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) arba jos organo nare, Atominės energijos tarptautinės agentūros nare, Tarptautinio teismo statuto šalimi arba šios organizacijos asamblėjos pakviesta valstybė. Svarbiausi WIPO tikslai – kūrybinės veiklos skatinimas ir šios veiklos rezultatų apsaugos gerinimas, bendradarbiaujant su bet kuria tarptautine organizacija, taip pat vadovavimas sąjungoms, sudarytoms intelektinei nuosavybei saugoti.¹⁸

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog Lietuvos Respublikoje teisiškai saugomi tarptautiniai prekių ženklai, įregistruoti WIPO Tarptautiniame biure vadovaujantis 1989 m. pasirašytu Madrido protokolu (Lietuvoje protokolas įsigaliojo 1997 m. lapkričio 15 d.). Tarptautinė ženklo registracija pradžioje galioja 10 metų, vėliau tokiam pat laikui gali būti pratęsiama neribotą skaičių kartų.

¹⁷ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2157/2001 2001 m. spalio 8 d. dėl Europos bendrovės (SE) statuto // Official Journal. 2001, Nr. 294-I.

¹⁸ Kasperavičius P. Žilinskas V. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga. Klaipėda: KU leidykla, 2004. P. 86.

2. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS OBJEKTAI INTERNETE

2.1 Interneto sąvoka ir santykis su pramoninės nuosavybės objektais

Lietuvos literatūroje ir teisės aktuose internetas apibrėžiamas kaip “viešo naudojimo kompiuterių tinklas – bendros prieigos informacinis tinklas (visų pirma internetas), tarptinklinės sąveikos protokolais vienijantis techninę įrangą (kompiuterius) ir tinklus, priklausančius informacijos išteklių ir telekomunikacijų paslaugų teikėjams, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims; tarpusavyje sujungti vidaus kompiuterių tinklai taip pat laikomi viešo naudojimo tinklais”¹⁹, “... tinklų tinklas, sujungiantis kompiuterius, esančius visame pasaulyje, ir leidžiantis keistis tinkle esančia informacija bei ją skleisti, t.y. užtikrinantis telekomunikacijas..”²⁰. Internetas taip pat gali būti apibūdinamas kaip kompiuterinių ir telekomunikacinių įrenginių (prietaisų) kolektyvinė sandauga, susiejanti įrenginius ir programinę įrangą, kurie apima tarpusavyje sujungia pasaulinį tinklą, naudojančią ir veikiančią tam tikro protokolo pagrindu, įgalinančių perduoti ir priimti visokios prigimties ir rūšies informaciją.²¹ Paprasčiausiai internetą galima apibūdinti kaip “tarpusavyje sujungtų kompiuterinių tinklų rinkinį”.²²

Interneto sąvokų gausa įrodo jo šiandieninį aktualumą, tačiau tuo pačiu ir jo daugialypiškumą. Interneto sąvoka yra sparčiai besiplėtojanti ir pastoviai besikeičianti. Internetas tapo unikaliu reiškiniu, per trumpą laiką stipriai paveikusių pasaulinę ekonomiką, mokslo sritis ir kitas gyvenimo sferas.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog kiekvienas kompiuteris, įjungtas į interneto tinklą, identifikuojamas skaitmeniniu adresu (toliau – IP adresu) ir lengvai išsimenamumu simboliu raidiniu – skaitmeniniu vardu (toliau – domeno vardas, angl. “domain name”). IP adresas susideda iš keturių triženklių skaičių, remiantis juo galima nesunkiai nustatyti, kuriai šaliai ar organizacijai priklauso kompiuteris. Kiekvieną IP adresą atitinka domeno vardas. Domeno vardo sudėtinės dalys atskiriamos taškais. Domeno vardas paprastai susideda iš tokios informacijos:

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5d. nutarimas Nr. 290. “Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo” // Valstybės žinios, 2003, Nr. 24-1002.

²⁰ Keras A., Kurapka E., Petrauskas R. Informacinės visuomenės kūrimo, informacinių technologijų taikymo ir informacinių technologijų teisės plėtros tendencijos Europos Sąjungoje. Vilnius: MRU, 2001. P. 15.

²¹ Civilka M., Lamanauskas T., Osinaitė G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004. P. 21.

²² Delta G. B., Matsuura J. H. Law of the internet. New York: Aspen Law & Business, 2005. P. 1-4.

1. šalies identifikatorius arba aukščiausio lygio bendrosios adresų srities identifikatorius (paskutinės raidės, pvz. “.lt”);
2. įstaigos (organizacijos) santrumpa;
3. kompiuterio vardas.

Pagal išsibarsčiusiose duomenų bazėse esančius domenų vardų sąrašus ir atitinkamus IP adresų sąrašus susiejamas domeno vardas ir jį atitinkantis skaitmeninis adresas tam, kad nukreiptų užklausimus į ieškomą kompiuterį internete²³.

Domenų vardų sistema veikia pagal domenų vardų hierarchiją. Aukščiausio lygio domenų vardų sritys paprastai skiriamos į dvi kategorijas: bendrosios aukščiausio lygio domenų vardų sritys (angl. “generic top-level domains” – gTLDs; pvz. “.com”, “.net”) ir šalies kodo aukščiausio lygio domenų vardų sritys (angl. “country code top-level domains” – ccTLDs; pvz. “.lt”, “.cz”).

Domeno vardas (pvz. “mruni.lt”) naudojamas tiek interneto puslapių adresuose (pvz. “www.mruni.lt”), tiek ir elektroninio pašto adresuose (pvz. “jonas@mruni.lt”).

Domenų vardus atitinkamame domene registruoja domeno administratorius. Kadangi registracija vykdoma daugelyje domenų – bendrojo lygio domenuose (gTLDs) ir šalies lygio domenuose (ccTLDs), registruojant domenų vardus yra naudojama tam tikra registracijos paskirstymo sistema. Organizacijoms (pvz. “.lt” srityje domenų vardų registratorius UAB “Interdata”), sudariusioms sutartį su tokio domeno administratoriumi (Lietuvoje “.lt” domenų vardų srityje – KTU Informacinių technologijų plėtros institutas), yra suteikiama teisė registruoti domenų vardus šiame domene. Paprastai domeno administratorius nustato tik esmines sąlygas, kurių turi laikytis registratorius, o registratorius savo nuožiūra šias sąlygas konkretina, nustato registravimo mokesčio dydį ir t.t. Pats domeno registratorius gali dalyvauti registracijoje arba gali visiškai pasitraukti iš jos. Domeno administratorius paprastai nedalyvauja registracijos procese. Egzistuoja vieningas domenų vardų registras, administruojamas domeno administratoriaus.²⁴

Registruojant labai svarbu parinkti tokį domeno vardą, kuris gerai charakterizuotų domeno vardo savininko veiklą, taip pat būtų gerai įsimenamas vartotojams. Pavyzdžiui, idealus domeno vardas būtų sutampantis su savininko pavadinimu ar bendrinis žodis (žodžių junginys ir pan.), gerai atspindintis savininko veiklą.

²³ Civilka M., Lamanauskas T., Osinaitė G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004. P. 461 – 462.

²⁴ Ten pat. P. 464 – 465.

Pastaraisiais metais internetas išsivystė į pagrindinę elektroninės komercijos aplinką, tuo pačiu palaikantis greitą ryšį ir suteikiantis daugybę kitų galimybių komercinėms bei nekomercinėms organizacijoms, taip pat ir privatiems asmenims.

Pramoninės nuosavybės objektai, nagrinėjami šiame darbe, labai įtakoja komercinę veiklą, vykdomą internete ar turinčią ryšių su internetu (internetas kaip pagalbinė priemonė verslui). Dažniausiai pažeidžiami (tuo pačiu ir turintys didžiausią įtaką komercinei veiklai) pramoninės nuosavybės objektai – prekių ženklai – yra tam tikros vertybės, kurias galima išreikšti pinigine verte, o pagrindinis vertės rodiklis yra jų žinomumas rinkoje. Kai kurių prekių ženklų vertės pasiekia stulbinamas aukštumas (pvz. prekių ženklas “Coca-Cola” vertinamas 39 mlrd. JAV dolerių, “McDonald’s” – 46 mlrd. JAV dolerių, “Microsoft” – 65 mlrd. JAV dolerių²⁵). Galima būtų išvesti tiesioginę priklausomybę tarp prekių ženklo žinomumo (tuo pačiu ir jo vertės) ir jo pažeidimų internete dažnumo.

Daugelis organizacijų naudoja domenų vardais, kurie nėra prekių ženklai. Organizacijos stengiasi užregistruoti tokius domenų vardus, kurie yra bendriniai žodžiai ir negali būti registruojami kaip prekių ženklai (pvz. “langai”). Taip daroma, kadangi daugeliu atveju interneto vartotojai ieškos prekių ar paslaugų naudodamiesi bendriniais žodžiais (pvz. interneto puslapis “.langai.lt”).

Bendrojo lygio (gTLDs) domenų vardų perteklius verčia organizacijas apeiti ir ieškoti kitokių adresų variantų. Vienas iš jų – komercinis šalių kodų panaudojimas, naudojant juos interneto puslapių adresuose, kurie priskirtini pagal reikšmę vienai ar kitai valstybei. Pavyzdžiui, Turkmėnistano domenų vardų sritis “.tm” asocijuojasi su žodžio “trademark” (liet. “prekių ženklas”) sutrumpinimu.

2.2 Pramoninės nuosavybės objektų pažeidimų internete ypatumai

Kaip jau minėta, pagrindiniai pramoninės nuosavybės objektai, dažniausiai pažeidžiami internete – prekių ir paslaugų ženklai bei juridinių asmenų pavadinimai.

Kadangi pastaraisiais metais internete smarkiai išaugo vykdomos komercinės veiklos mastai, domenų vardai tapo svarbūs kaip verslo identifikatoriai (angl. “business identifiers”), atsirado tam tikra priešprieša su verslo identifikatoriais, saugomais intelektinės nuosavybės teisės, konkrečiai prekių ženklų ir juridinių asmenų pavadinimų apsaugos teisės. Domenų vardų naudojimo priešprieša su pramoninės nuosavybės teisine apsauga – viena aktualiausių nūdienos problemų.

²⁵ Kasperavičius P., Ulozas R. V. Intelektinės nuosavybės pagrindai. Šiauliai: ŠU leidykla, 2005. P. 100.

Domeno vardas – tai interneto puslapio adresas, kuris dažnai parenkamas toks, kad jį būtų galima lengvai įsiminti bei identifikuoti, pavyzdžiui, „delfi.lt“, „google.com“ ir panašiai. Kadangi tokius adresus yra lengva prisiminti ir juos naudoti, domenų vardai tampa svarbiais identifikatoriais ir vis dažniau atlieka prekių ženklų vaidmenį. Organizacijos, naudodamos prekių ženklus domenų varduose, siekia pritraukti kuo daugiau potencialių klientų prie savo interneto puslapių.

Pažymėtina, jog tarp prekių ženklų ir domenų vardų yra esminių skirtumų. Domeno vardas gali būti suprantamas kaip paprasčiausias interneto adresas, skirtas pasiekti tam tikrą interneto puslapį. Tuo tarpu prekių ženklas – tai tam tikroje teritorijoje registruota intelektinė nuosavybė, kurios paskirtis yra padėti vartotojams atskirti vieno gamintojo prekes nuo kito gamintojo prekių. Prekių ženklai yra teritorinio pobūdžio ir žymi konkrečias prekes ar paslaugas, kurias įregistravo atitinkama vykdomosios valdžios institucija, remdamasi pramoninės nuosavybės įstatymais. Jie, atlikus ekspertizę, yra saugomi specialiosios pramoninės nuosavybės teisės. Domenų vardai yra bendri adresai, globalūs, neapriboti teritorija ar konkrečiomis prekėmis arba paslaugomis, juos registruoja nacionalinės tarnybos sandorio pagrindu, registracija nėra susijusi su intelektinės nuosavybės teise ir yra atliekama remiantis principu „pirmas atėjęs – pirmą aptarnavo“ (angl. „first come – first served“) be jokios ekspertizės. Vis dažniau pasitaiko atvejų, kai prekių ženklų savininkai negali naudoti ženklo kaip domeno, nes jis jau yra užregistruotas kito asmens.

Daugelis ekspertų sutinka, kad interneto domenų vardai yra nuosavybės forma, pagal savo vertę ir funkcijas artima prekių ženklui. Šis faktas neturėtų būti ignoruojamas prekių ženklų teisėje. Iš kitos pusės, prekių ženklų teisei būdingi teritorinis ir specifikacijos principai prieštarauja domenų vardų formavimo ir naudojimo tvarkai. Taigi, domeno vardas negali pats savaime gauti apsaugos, taikomos prekių ženklu.

Nuosavybės ginčai dėl domenų vardų bei bandymai parduoti domenų vardus, įgijusius reputaciją, jau yra Lietuvos realybė. Kol kas nėra aiškiai reglamentuotas domeno vardo, kaip nuosavybės, statusas ir teisinė apsauga. Domenų vardų suteikimas dažnai yra atliekamas organizacijų, kurių veikla nekontroliuojama jokiais aktais, išskyrus registratoriaus vidines taisykles.

Organizacijos, turinčios tapačius prekių ženklus skirtingose valstybėse, gali pageidauti užregistruoti tą patį ženklą kaip domeno vardą. Domeno vardas turi būti absoliučiai unikalus, tuo tarpu prekių ženklų unikalumas yra reliatyvus. Pavyzdžiui, domeno vardas „jonas.lt“ gali būti tik vienas, o prekių ženklo „jonas“ savininkų gali būti daugiau (remiantis teritoriniu principu).

Vokietijos teismas 2002 m. byloje *Deutsche Shell GmbH v. Andreas Shell* turėjo nustatyti, kuri šalis turi didesnes teises į domeno vardą „shell.de“. Dr. Andreas Shell ketino naudoti domeno vardą „shell.de“ asmeniniais tikslais, nesiekdamas konkuruoti su Deutsche Shell ar kitaip susidurti

komercinėje veikloje. Andreas Shell faktiškai nenaudojo “Shell” kaip ženklo ir nepažeidė prekių ženklo savininko teisių, tačiau buvo priimtas sprendimas, palankus Deutsche Shell, remiantis tuo, kad Deutsche Shell yra daug geriau žinomas nei privatus asmuo. Interneto vartotojai adresu “shell.de” tikėtusi rasti būtent įmonę Deutsche Shell ir ji turi didesnes teises į šį domeno vardą.²⁶ Šis teismo sprendimas sukėlė daug diskusijų, kadangi teismas nukrypo nuo principo “pirmas atėjai, pirmą aptarnavo”.

Siūloma domeno vardą registruoti ir kaip prekių ženklą – tuo atveju domeno savininko teisės būtų pakankamai apsaugotos (pvz. “amazon.com”²⁷). Tačiau domeno vardas gali būti saugomas kaip prekių ženklas tik tuo atveju, jei jo paskirtis identifikuoti ir atskirti vienas prekes ar paslaugas nuo kitų.

Šalies lygio (ccTLDs) domenų vardai sudaromi pagal tarptautinius standartus ISO 3166, remiantis kuriais kiekvienai pasaulio šaliai priskirtas tam tikras kodas, susidedantis iš dviejų lotynų kalbos abėcėlės raidžių²⁸ (Lietuvai – “.lt”, Rusijos Federacijai – “.ru” ir t.t.).

Interneto korporacija paskirtiems vardams ir numeriams (angl. “Internet Corporation for Assigned Names and Numbers”; toliau – ICANN) sukūrė daugiau bendrojo lygio domenų vardų (gTLDs) (papildomos domenų vardų sritys “.biz”, “.info”, “.pro”, “.name” ir kt.). Tuo tikimasi daugeliui naudotojų sudaryti sąlygas tą patį vardą užregistruoti skirtingame domeno varde. Kai kurie iš jų yra ribojami tik tam tikroms naudotojų klasėms (pvz. “.name” – fiziniams asmenims, “.pro” – licenzijuotiems profesionalams ir pan.).

Taip pat pastaruoju metu sparčiai populiarėja domenų vardai, registruoti kitomis kalbomis nei anglų. Iki šiol domenų vardai buvo sudaromi tik iš anglų abėcėlės raidžių. Domenų vardai, registruoti kitomis kalbomis, paprastai vadinami “daugiakalbiais domenų vardais” (angl. “Multilanguage Domain Names”)²⁹. Tokio domeno vardo pavyzdžiu gali būti “rózyczka.dns.pl”. Augant tarptautiniam interneto naudojimui, tokių vardų paklausa taip pat sparčiai auga.

Kita dažnai iškylančių ginčų priežastis – pramoninės nuosavybės objektų naudojimas interneto puslapių meta-žymenyse (angl. “meta-tags”).

²⁶ Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Marks, and Other Industrial Property Rights in Signs, on the Internet (with Explanatory Notes) // http://www.wipo.int/arab/en/meetings/2003/tm_bey/doc/wipo_tm_bey_03_8.doc, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

²⁷ Delta G. B., Matsuura J. H. Law of the internet. New York: Aspen Law & Business, 2005. P. 5-81.

²⁸ <http://www.iso.org/iso/en/prods-services/iso3166ma/04background-on-iso-3166/iso3166-1-and-ccTLDs.html>, prisijungimo laikas: 2006 09 12.

²⁹ Delta G. B., Matsuura J. H. Law of the internet. New York: Aspen Law & Business, 2005. P. 5-86.3.

Interneto puslapiai savyje talpina meta-žymenis. Tai yra tam tikri žymenys, kurie neturi įtakos puslapio išvaizdai, tačiau viena iš jų paskirčių yra apibūdinti puslapio turinį, atliekant paiešką.

Raktinis žymuo (angl. “keywords meta-tag”) – tai žymuo, kur apibendrintai išvardinta, kokie žodžiai sutinkami puslapio tekste. Pavyzdžiui interneto puslapyje “www.resolution.lt” yra šie raktiniai žodžiai – “residential property, commercial property, state agency, offices” ir kt. Paieškos sistema ras šį puslapį vartotojui įvedus raktinius žodžius (pvz. “residential property”), o paieškos rezultatuose vartotojui bus pateikiami keli žodžiai iš puslapio (“Resolution. Pradžia. Apie Re&Solution. Paslaugos...”).

Aprašomasis žymuo (angl. “description meta-tag”) – tai žymuo, trumpai apibūdinantis interneto puslapio turinį. Pavyzdžiui interneto puslapyje “www.arcoreal.lt” yra šie aprašomieji žymenys – “Arco Real Estate – Nekilnojamasis turtas, agentūra, butai”. Paieškos sistemai suradus šį puslapį (pagal raktinius ir aprašomuosius žymenis) paieškos rezultatuose vartotojui bus pateikiamas aprašomasis žymuo (“Arco Real Estate – Nekilnojamasis turtas, agentūra, butai”).

Prekių ženklo naudojimas meta-žymenyje be prekių ženklo savininko sutikimo gali pažeisti savininko teises. Prekių ženklas gali būti naudojamas raktiniuose, aprašomuosiuose žymenyse ir parodomas atlikus paiešką kartu su rastų puslapių sąrašu. Paprastai, keli pirmi surasto puslapio žodžiai parodomi paieškos santraukoje. Taip pat prekių ženklas gali būti panaudotas kaip raktinis žodis ir šiuo būdu, kad būtų vizualiai nematomas (anksčiau minėtas interneto puslapio “www.resolution.lt” pavyzdys) arba panaudotas kitu būtu (pvz. balto šrifto naudojimas baltame fone).

Konkurentų prekių ženklai gali būti šiuo būtu įtraukiami į interneto puslapį, siekiant pritraukti lankytojus į puslapį. JAV teismas 1997 m. byloje *Playboy Enterprises Inc v Calvin Designer Label*, kurioje atsakovas naudojo ieškovo prekių ženklus “Playboy” ir “Playmate” meta-žymenyse, nors ženklai buvo nematomi interneto puslapio lankytojams, vis tik pripažino prekių ženklo pažeidimą³⁰.

Taip pat sparčiai populiarėja kritiškų interneto puslapių³¹ kūrimas – šiuo atveju tam tikros organizacijos (pvz. “nokia”) kritikai sukuria puslapį su kritišku domeno vardu (pvz. “nokiasucks.com”).

Kritiškų domenų vardų naudojimas paprastai nelaikomas prekių ženklo pažeidimu, nebent nustatomas komercinio panaudojimo faktas. Pvz., Ford Motor Company negalėjo sėkmingai

³⁰ Bainbridge D. I. Introduction to computer law. Harlow: Pearson, Longman, 2004. P. 146.

³¹ Kritiškas interneto puslapis – interneto puslapis, kurio paskirtis yra išreikšti kritiką tam tikrai organizacijai.

argumentuoti prekių ženklo pažeidimo JAV teismo 2001 m. byloje *Ford Motor Company v 2600 Enterprises*³², kurioje atsakovas užregistravimo kritišką domeno vardą (“fuckgeneralmotors.com”), nukreipiantį interneto puslapio lankytojų srautus į Ford puslapį.

Vienas atitinkamo pavadinimo įterpimas, sutampantis su kitomis individualizacijos priemonėmis, domeno vardo sudėtyje gali būti pripažintas nepakankamu nustatant klaidinimo lygį, jeigu akivaizdu, kad interneto puslapis sukurtas tam tikro asmens kritikai arba asmens skundų rinkimui. Šis poveikis pasiekiamas, būtent, į domeno vardo sudėtį įtraukiant žodžius, reiškiančius kritiką ar nepritarimą atitinkamoje kalboje, tokius kaip anglų kalboje vartotojų pamėgtas žodis „sucks“ ir t.t. Svarbu, kad tokia interneto puslapyje nebūtų pardavinėjamos prekės ir teikiamos paslaugos, panašios su kritikuojamomis prekėmis ir paslaugomis. Būtent šiuo atveju kaip tik ir iškyla pavojus klaidinti interneto puslapio vartotojus.

Ginčai taip pat iškyla dėl žodžių, naudojamų interneto puslapio domeno povardyje (angl. “post domain”; pvz. “nokia.lt/motorola”). Jie identifikuoja puslapį, einantį po namų puslapio (angl. “home-page”; šiuo atveju “nokia.lt”).

JAV teismas 2003 m. byloje *Interactive Products Corporation v. a2z Mobile Office Solutions, Inc.*³³ išaiškino, kad domeno pavardis nenurodo prekių ar paslaugų šaltinio ir nepažeidžia prekių ženklo, nekeldamas painiavos vartotojams. Atsakovas interneto puslapio domeno povardyje naudojo ieškovo prekių ženklą “Lap Travelers” (“a2zsolutions.com/desks/floor/laptraveler/dkfl1t.htm”), nors konkrečiai tame puslapyje prekiaavo kitomis, tačiau panašiomis prekėmis. Atliekant paiešką pagal raktinius žodžius “Lap Travelers”, paieškos sistema rasdavo atsakovo interneto puslapį. Šioje byloje teismas pažymėjo, kad domeno pavardis skiriasi nuo domeno vardo, kuris paprastai nurodo interneto puslapio savininką ar šaltinį. Domeno pavardis tiesiog parodo, kaip duomenys yra išdėstyti puslapyje. Interneto puslapiai su domeno pavardžiais dažniausiai yra pasiekiami, nukreipiant nuo namų puslapio (“home-page”), o ne surenkant pilną adresą naršyklėje (angl. “browser”). Taigi ir šiuo atveju interneto vartotojas greičiausiai naršyklėje surinks adresą “laptravelers.com”. Teismas taip pat pažymėjo, kad nebuvo įrodymų, jog atsakovas naudojo ženklą domeno povardyje, siekdamas suklaidinti. Šiuo atveju teismas nusprendė, kad po domeno vardo einanti adreso dalis nenurodo prekių ar paslaugų šaltinio, taigi ir neklaidina vartotojų. Teismas neuždraudė naudoti šios adreso dalies kitoms šalims.

³² http://www.phillipsnizer.com/library/cases/lib_case31.cfm, prisijungimo laikas: 2006 11 21.

³³ <http://research.yale.edu/lawmeme/modules.php?name=News&file=article&sid=1072>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

Taip pat paplitusi praktika (žinoma kaip angl. “typosquatting”), kai registruojami ne identiški prekių ženklams domenų vardai, bet klaidinamai panašūs į juos (angl. “confusingly similar”), tikintis, kad interneto vartotojas padarys būtent tam tikrą klaidą. Tokį puslapį pasiekę vartotojai dažniausiai nukreipiami į kitą puslapį, dažnai turintį pornografinį turinį (pvz. “dosney.com”³⁴).

Byloje *Shields v Zuccarini*³⁵ (JAV teismas, 2001 m.) kilo ginčas dėl penkių domenų vardų, užregistruotų John Zuccarini (“joescartoon.com”, “joecarton.com” ir kt.), labai panašių į ieškovo Joseph Shields registruotą domeno vardą (“joecartoon.com”). Vartotojai buvo nukreipiami į Zuccarini interneto puslapį, siekiant padidinti vartotojų skaičių, o tuo pačiu ir pajamas iš reklamos. Taigi buvo naudojamas išsiskiriantis ir žinomas “joecartoon.com” vardas, siekiant komercinės naudos. Teismas pripažino Zuccarini registruotus puslapius klaidinamai panašiais, taip pat jo veikimą piktavališku, registruojant penkis panašius domenų vardus.

Domeno vardas, nors ir labai panašus į prekių ženklą, tačiau nenaudojamas konkuruojant su prekių ženklo savininku, siekiant komercinės naudos naudojantis prekių ženklu, arba nukreipiantis interneto vartotoją į prekių ženklo savininko interneto puslapį, turėtų būti pripažįstamas kaip nepažeidžiantis prekių ženklo savininko teisių.

Kitas pramoninės nuosavybės savininko teisių pažeidimo internete pavyzdys – neteisėtas prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo panaudojimas interneto puslapio antraštėje³⁶ bei pačiame puslapyje. Byloje *UAB “Balionų šalis” v. UAB “Vilbalas”* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. rugsėjo 8 d. Nutartis) UAB “Vilbalas” interneto puslapio “www.balionai.lt” antraštėje naudojo ieškovo juridinio asmens pavadinimo simbolinę dalį “Balionu salis” (tik be lietuviškų raidžių), o pačiame puslapyje šūkį „sveiki atvykę į balionų šalį !!!“. Vienas iš kriterijų, sprendžiant tokio pobūdžio ginčus, yra tai, ar toks kito juridinio asmens pavadinimo neteisėtas naudojimas turi komercinio pobūdžio poveikį. Nesąžiningi ketinimai (angl. “bad faith”) bei aplinkybės, susijusios su tuo, ar teisių savininkas informavo atsakovą apie savo teisių pažeidimą (ir jeigu taip, tai koks buvo atsakovo elgesys, gavus tokį pranešimą) taip pat yra svarbūs kriterijai, nagrinėjant tokio pobūdžio ginčus. Toks juridinio asmens panaudojimas turi komercinio pobūdžio poveikį. Pavadinimo naudojimas taip pat atspindi interneto paieškos sistemose, taigi galima painiava tarp šių ūkio subjektų.³⁷ Šioje byloje teismas nusprendė, kad buvo pažeistos ieškovo teisės į

³⁴ Statement of Sen. Orrin G. Hatch // <http://judiciary.senate.gov/oldsite/72999oh3.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 21.

³⁵ <http://www.keytlaw.com/Cases/shields.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 21.

³⁶ Interneto puslapio antraštė – puslapio viršutinė dalis, trumpai apibūdinanti konkretaus interneto puslapio turinį.

³⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. rugsėjo 8 d. Nutartis // http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=26914, prisijungimo laikas: 2006 10 20.

juridinio asmens pavadinimą bei nesąžiningos konkurencijos veiksmus reglamentuojančias teisės normas, ir įpareigojo atsakovą pašalinti ginčijamas frazes iš interneto puslapio antraštės bei puslapio titulinio puslapio prisistatymo šūkio.

Ginčai, susiję su pramoninės nuosavybės panaudojimu internete, atsiranda ir naudojant elektroninio pašto adresus. Elektroninio pašto adresai taip pat gali suklaidinti vartotoją (kaip ir domeno vardas). Gavus laišką su siuntėjo adresu „tele2@delfi.lt“, interneto vartotojas gali pagalvoti, kad tam tikro komercinio pasiūlymo siuntėjas - įmonė “Tele2”. Dažnai interneto puslapiai kviečia elektroninio pašto dėžutes registruotis nemokamai, todėl įsigyti elektroninio pašto adresą, kurio sudėtinė dalis yra svetimas prekių ženklas ar juridinio asmens pavadinimas, gana paprasta. Tačiau tuo pačiu metu galimybė naudoti elektroninio pašto adresus komercinėje veikloje yra žymiai siauresnė nei domenų vardų atveju.

3. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIMŲ INTERNETE POBŪDIS IR TEISIŲ GYNIMO PROBLEMATIKA

3.1 Pagrindiniai pramoninės nuosavybės teisės principai, pažeidžiami internete

Naudojant pramoninę nuosavybę internete, potencialiai gali būti pažeidžiami pagrindiniai prekių ženklų principai (teritorinis, prioriteto ir specifikacijos).

Vienas pagrindinių prekių ženklų principų – teritorinis principas, juo remiantis prekių ženklas iš esmės yra nacionalinis (prekių ženklo apsauga užtikrinama tik tos valstybės, kurioje jis yra registruotas, teritorijoje). Taip pat, kaip jau minėta, galima regioninė ir tarptautinė prekių ženklo registracijos, tačiau registracija apsiriboja tarptautinės sutarties šalyse dalyvėse.

Šiuo požiūriu gali kilti nesusipratimų kalbant apie pramoninės nuosavybės objektų cirkuliaciją internete. Juk pati interneto prigimtis prieštarauja teritoriniam principui – prekių ženklo apsauga apribota registracijos šalies (ar kelių šalių) teritorija, tuo tarpu internetas visapusiškai prieinamas bet kurioje pasaulio dalyje. Taigi prekių ženklo savininkui atsiranda teisių pažeidimo rizika, juk trečiojoje šalyje kitas asmuo gali turėti teises į identišką ar panašų prekių ženklą. Dėl teritorinio prekių ženklų teisių charakterio tapatūs ar panašūs prekių ženklai skirtingose valstybėse gali priklausyti skirtingiems savininkams, tuo būdu potencialiai galimi ginčai dėl jų naudojimo internete.

Kalbant apie prekių ženklų apsaugą internete, išskirtinos šios pagrindinės problemos:

- Kada žymens panaudojimą internete galima laikyti įvykusi konkrečioje šalyje. Aktualu nustatant, ar ženklo panaudojimas internete prisidėjo prie pramoninės nuosavybės teisės į žymenį nustatymo, išlaikymo ir pažeidimo konkrečioje šalyje. Pagal tam tikrus nuostatus tikrai toks panaudojimas, kuris sukelia “komercinių poveikį” (angl. “commercial effect”) konkrečioje valstybėje, laikomas įvykusi toje valstybėje (pvz. praktinis paslaugų suteikimas, sąveikavimas interneto puslapyje, jo įregistravimas šalies lygio domeno vardu (ccTLDs) ir kt.).
- Kaip užtikrinti, kad prekių ženklų savininkai skirtingose šalyse, turintys teises į tapačius ar panašius žymenis, galėtų tuos žymenis panaudoti internete tuo pačiu metu. Tapačių arba panašių ženklų lygiagretus naudojimas internete skirtingose šalyse. Teisių turėtojai, sąžiningai naudojantys savo žymenį, atleidžiami nuo atsakomybės iki to momento, kai jiems pranešama apie iškilusį teisių konfliktą (panaudojimą iki pranešimo). Tapačių

prekių ženklų skirtingose valstybėse savininkai gali gauti teises į šalies lygio domeno vardą (ccTLDs), tačiau bendrojo lygio domenai (gTLDs) yra tik vienas, taigi kita įmonė gali teigti, kad jos teisės į prekių ženklą yra pažeidžiamos.³⁸

Teisinio poveikio priemonės, kiek tai yra įmanoma, turėtų apsiriboti teritorija, kurioje yra pripažįstamos pažeistos pramoninės nuosavybės teisės, ir turėtų būti prieinamos tik tada, kai galima manyti, kad tariamas žymens turėtojo teisės pažeidęs ženklo panaudojimas įvyko toje teritorijoje.³⁹

Vienas iš pagrindinių kriterijų, sprendžiant dėl ženklo panaudojimo konkrečioje teritorijoje – komercinis poveikis. Komercinį poveikį konkrečioje šalyje gali rodyti šios sąlygos:

1. Aplinkybės, rodančios, kad ženklo naudotojas užsiima arba turi rimtų ketinimų užsiimti verslu WIPO šalyje narėje, susijusiu su prekėmis ar paslaugomis, kurios yra identiškos arba panašios prekių ženklui.
2. Komercinio aktyvumo būdas ir lygis:
 - 2.1. ženklo naudotojas aptarnauja šalies narės vartotojus arba turi komerciškai motyvuotą ryšį su asmenimis toje šalyje;
 - 2.2. ženklo naudotojas neketina pristatyti vartotojams siūlomų prekių ar paslaugų;
 - 2.3. ženklo naudotojas siūlo po-pardavimines paslaugas (garantinis aptarnavimas ir kt.);
 - 2.4. taip pat, jei ženklo naudotojas užsiima kita komercine veikla, kuri yra susijusi su ženklo naudojimu internete, tačiau nėra vykdoma internetu.
3. Prekių ar paslaugų ryšis su šalimi nare:
 - 3.1. internetu siūlomos prekių ar paslaugos gali būti legaliai pristatomos šalyje narėje;
 - 3.2. internetu siūlomų prekių ar paslaugų kainos nurodytos tos šalies valiuta.
4. Ženklo naudojimo internete būdas:
 - 4.1. interaktyvūs kontaktai, pasiekiami šalyje narėje;
 - 4.2. ženklo naudotojas nurodo kontaktinius duomenis šalyje narėje;
 - 4.3. ženklas naudojamas šalies lygio domeno varde (ccTLDs), registruotame šalyje narėje;
 - 4.4. tekstas, susijęs su ženklu, yra kalbos, vyraujančios šalyje narėje;
 - 4.5. ženklas naudojamas interneto vietoje, kuri lankoma šalies narės vartotojų.
5. Ženklo naudojimo internete ir teisių į tą ženklą šalyje narėje ryšys:
 - 5.1. ženklo naudojimas yra leidžiamas toje šalyje;

³⁸ Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis: bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkios ir vidutinės įmonės (SVĮ). Vilnius: Justitia, 2003. P. 82 – 83.

³⁹ Ten pat. P. 83.

5.2. tuo atveju, kai prekių ženklo teisės priklauso kitam savininkui ir ženklo naudojimas suteiktų nesąžiningą pranašumą, nepateisinamai pakenktų ženklo išskirtinumui ar jo reputacijai.⁴⁰

Terminas “komercinis poveikis” apima taip pat ir tuos atvejus, kai ne pelno organizacijos, naudodamos prekių ženklą, sukelia komercinių padarinių. Reikėtų taip pat pažymėti, kad komercinis poveikis gali būti pasiektas prieš atliekant konkrečius komercinius veiksmus ir net prieš pradedant planuoti užsiimti komercine veikla konkrečioje šalyje narėje.⁴¹

Kitas svarbus prekių ženklų teisės principas – prioriteto. Remiantis juo, jei tarp kelių prekių ženklų atsiranda prieštaraivimų, anksčiau registruotas prekių ženklas turi pirmenybę vėliau registruoto atžvilgiu.

Dažnai pasitaikantis atvejis, kai abi ginčo šalys turi vienodą teisę į domeno vardą. Tuo atveju svarbus pirmojo panaudojimo principas. Šalis, kuri seniau naudoja ženklo apsaugą, galėtų imtis priemonių prieš vėlesnės registracijos savininką ir naudotoją konkurencijos teisės pagrindu, tačiau pati domeno registracija neprilyginama prekių ženklo panaudojimui.⁴² Prekių ženklo tiesioginio naudojimo problematika aptariama tolimesnėse darbo dalyse.

1999 m. JAV teismo byloje *Brookfield Communications v. West Coast Entertainment Corp.*⁴³ ieškovas siekė, kad atsakovas nustotų naudoti domeno vardą “moviebuff.com”, kadangi atsakovas prieš tai naudojo ženkla “moviebuff” analogiškoje komercinėje veikloje. Prekių ženklų prioriteto principą teismas aiškino: “... domeno vardo registracija neapeina prekių ženklų teisės principų. Jei įmonė naudoja konkurento prekių ženklą savo domeno varde, interneto vartotojai gali būti suklaidinti dėl puslapio savininko ar šaltinio. Būtent šioms klaidinimo formoms ir turėtų užkirsti kelią prekių ženklų teisė”. Prekių ženklų teisės apsaugo pirmesnius prekių ženklo naudotojus nuo pažeidimų, kuriuos gali daryti kiti naudotojai (naudodami identišką ar klaidingai panašų prekių ženklą)⁴⁴.

Domeno vardo registracija prieš tai, kai ieškovas įgyja teises į prekių ženklą, neužkerta kelio identiškumo ar klaidingo panašumo nustatymui. Teisių į prekių ženklą įgijimo data neturi specifinės

⁴⁰ Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Marks, and Other Industrial Property Rights in Signs, on the Internet (with Explanatory Notes) // http://www.wipo.int/about-ip/en/development_iplaw/doc/pub845.doc, prisijungimo laikas: 2006 09 28.

⁴¹ Ten pat.

⁴² Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis: bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkioms ir vidutinėms įmonėms (SVI). Vilnius: Justitia, 2003. P. 95 – 96.

⁴³ http://www.phillipsnizer.com/library/cases/lib_case85.cfm, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

⁴⁴ Anatomy of a Domain Name: Property, Contract or What? // http://www.sachnoffandweaver.com/media/media_detail.aspx?type=355&archive=yes&id=215, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

reikšmės remiantis ICANN patvirtintomis Bendromis ginčų sprendimo taisyklėmis⁴⁵ (angl. “Uniform Dispute Resolution Policy”; toliau – UDRP). Tačiau gali kilti sunkumų ieškovui įrodinėjant, kad domeno vardas buvo įregistruotas piktavališkai, kadangi sunku argumentuoti, kad domeno vardas įregistruotas, atsižvelgiant į būsimąją prekių ženklo registraciją. Byloje *PrintForBusiness B.V v. LBS Horticulture*⁴⁶ (WIPO Arbitražo ir mediacijos centras, 2001 m.) ieškovas įregistravo domeno vardą “printforbusiness.com” 2000 m. kovo mėn., o prekių ženklą “PrintForBusiness – printforbusiness.com” – rugsėjo mėn. Atsakovas įregistravo domeno vardą “print4business.com” birželio mėn., t.y. prieš ieškovui įgyjant teises į prekių ženklą. Fonetškai abu domeno vardai yra identiški (anglų kalba). Centras nusprendė, kad nors ženklai ir yra identiški ar klaidinamai panašūs, ieškovo teisinis interesas nėra pagrįstas, kadangi nėra įrodymų, kad ieškovo domeno vardas buvo naudojamas tokiu būdu, kad atsakovas žinojo ar turėjo žinoti apie tokį naudojimą. Skundas atmestas. Tačiau galima situacija, kai atsakovas puikiai žino ieškovą ir aišku, kad domeno vardo registravimo tikslas buvo turėti pirmenybę prieš potencialias ieškovo teises ateityje. Tokia situacija gali atsitikti, susiliejant dviems organizacijoms, prieš atsirandant naujam prekių ženklui, taip pat, kai atsakovas atsižvelgia į būsimas naujas ieškovo teises.⁴⁷ Byloje *AB Svenska Spel v. Andrey Zacharov*⁴⁸ (WIPO Arbitražo ir mediacijos centras, 2003 m.) ginčas kilo dėl domeno vardo “svenskaspel.com”. Šiuo atveju buvo pripažinta ieškovo teisė į domeno vardą, kadangi ieškovas jau anksčiau buvo įregistravęs įmonės pavadinimą bei domeno vardą “svenskaspel.se”.

Svarbus veiksnys, sprendžiant kas turi teisę naudotis domeno vardu (kai abi šalys turi teisę) yra pirmojo panaudojimo principas. Pirmojo panaudojimo principas panaudotas 2000 m. Didžiosios Britanijos teismo byloje *French Connection v Sutton*. 1997 m. įmonė French Connection pradėjo reklamos kampaniją reklamuodama ženklą “fcuk”. Maždaug tuo metu Sutton įregistravo domeno vardą “fcuk.com”, ir tvirtino, kad ketino naudoti domeno vardą savo įmonei First Consultants UK. Nors šioje byloje teismas nerado piktavališkumo aplinkybių, teismas nusprendė French Connection naudai, argumentuodamas pirmojo panaudojimo principu.⁴⁹

⁴⁵ Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy // <http://www.icann.org/dndr/udrp/policy.htm>, prisijungimo laikas: 2006 12 02.

⁴⁶ Administrative panel decision Case No. D2001-1182. WIPO Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2001/d2001-1182.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 11.

⁴⁷ WIPO Overview of WIPO Panel Views on Selected UDRP Questions // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/overview/index.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

⁴⁸ Administrative panel decision Case No. D2003-0527. WIPO Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2003/d2003-0527.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 11.

⁴⁹ Rowland D., Macdonald E. Information technology law. London Sydney Portland (Oregon): Cavendish Publishing, 2005. P. 530.

Jei domeno vardas yra jau naudojamas kurį laiką, gali atsitikti taip, kad kažkas įregistruos prekių ženklą, kuris yra identiškas arba klaidinamai panašus į domeno vardą. Šiuo atveju domeno vardo naudotojo teisės galėtų būti apginamos pripažįstant jas pirmesnėmis. Pvz. Prancūzijos Intelektualinės nuosavybės Naujajame Kodekse (pranc. “Noveay Code de la propriete intellectuelle”) sakoma, kad ženklas, kuris pažeidžia bet kokias pirmesnes teises, negali būti naudojamas kaip prekių ženklas. 1998 m. Prancūzijos teismas byloje *Agaphone v. Cottin, Sarl Burodarer et C.T.S.* tai patvirtino – vėlesnė prekių ženklo registracija buvo panaikinta, kadangi ženklas jau buvo naudojamas kaip trečios šalies domeno vardas.⁵⁰

Principas “pirmas atėjai, pirmą aptarnavo” gali būti paneigiamas prekių ženklų teisės prioriteto principu. 1998 m. Prancūzijos teismas byloje *SNC Alice v SA Alice* (abi įmonės veikė skirtingose klasėse – verslo vadyba ir administravimas bei kompiuteriai ir programinė įranga) nusprendė, kad klasių skirtumas nėra esminis, šiuo atveju byla išspręsta remiantis prioriteto principu (įmonė, užsiimanti verslo vadyba ir administravimu, prekių ženklą buvo įregistravusi anksčiau).⁵¹

Domeno vardo naudojimas gali sukurti teisę ir kaip neregistruotas prekių ženklas. Tokiu atveju ieškovas turėtų įrodyti, kad vardas tapo išsiskiriančiu identifikatoriumi, susijusiu su prekėmis ar paslaugomis.

Remiantis specifikacijos (ypatybės) principu, prekių ženklų apsauga užtikrinama tik toms prekių ar paslaugų rūšims, kurioms ženklai yra užregistruoti. Šiuo atveju prekių ženklo pažeidimu gali būti laikomas registruoto prekių ženklo naudojimas prekėms ar paslaugoms, kurios yra identiškos ar panašios į tas, kurioms prekių ženklas registruotas. Kitoms prekėms ar paslaugoms gali būti užregistruotas identiškas ženklas. Gali būti taikomos išimtys plačiai žinomiems prekių ženkams bei ženkams, turintiems reputaciją.

Kadangi tas pats prekių ženklas gali būti įregistruotas skirtingoms prekėms ar paslaugoms žymėti (remiantis Nicos klasifikacija – 45 prekių ir paslaugų klasės), šio ženklo savininkai gali norėti teisių į domeno vardą, kuris šiuo atveju yra tik vienas. Taigi, kiekvienoje valstybėje potencialiai galimi 45 identiško prekių ženklo savininkai, pretenduojantys į tą patį domeno vardą.

Pirmojoje Tarybos direktyvoje dėl valstybių narių prekių ženklų įstatymų derinimo⁵² (toliau – Prekių ženklų direktyva) nurodyta, kad ženklo savininkas gali uždrausti naudoti žymenį,

⁵⁰ Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁵¹ Ten pat.

⁵² First Directive 89/104/EEC of the Council, of 21 December 1988, to Approximate the Laws of the Member States Relating to Trade Marks // <http://oami.europa.eu/en/mark/aspects/direc/direc07.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

atitinkantį įregistruotą ženklą nepanašioms prekėms ir (ar) paslaugoms žymėti ar klaidinamai į jį panašų, jeigu įregistruotas ženklas turi reputaciją ir jeigu dėl neteisėto žymens naudojimo įgyjamas nesąžiningas pranašumas arba pažeidžiamas to ženklo skiriamasis požymis, arba pakenkiama jo reputacijai. Siekiant nustatyti, kad yra įgytas nesąžiningas pranašumas, ženklo savininkas turi atlikti sekančius veiksmus: jis turi įrodyti, kad kita šalis įgijo pranašumą ir kad pranašumas yra nesąžiningas. Nesąžiningumas suprantamas kaip pasinaudojimas prekių ženklu, nesilaikant geros verslo praktikos principų, tuo pačiu padarant jam žalą.⁵³

Analogiška situacija su juridinių asmenų pavadinimais. Byloje *San Marino bendrovė Tecnoservice Srl v. UAB "Neono linija"* (Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 2006 m. gegužės 10 d. Nutartis) teismas, nagrinėdamas juridinio asmens pavadinimo ir prekių ženklo santykio klausimą, išaiškino, jog juridinis asmuo, turintis teisę į savo juridinio asmens pavadinimą, automatiškai neįgyja galimybės vien tik šios teisės pagrindu ginčyti visų tapačių arba klaidinamai panašių juridinio asmens pavadinimui prekių ženklų, įregistruotų kitų asmenų vardu, registracijų. Tik tokiu atveju, jeigu juridinis asmuo turi teisę į tą pačią ar panašią veiklą, kuriai gali būti priskiriamos įregistruotu ženklu žymimos prekės ir (ar) paslaugos, jis gali nugincyti tapataus arba klaidinamai panašaus į juridinio asmens pavadinimą prekių ženklo registraciją.⁵⁴

3.2 Ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės naudojimo internete, pobūdis

Galima išskirti tokias pagrindines ginčų dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete rūšis:

1. ginčai dėl piktavališko adresų srities įkūrimo, kurios domeno vardas yra identiškas, klaidinamai panašus į kokį nors prekių ženklą ar sudarytas iš prekių ženklo ir bendrinio žodžio (domenų vardų piratavimas, angl. "cybersquatting");
2. kai įkuriamos kelios adresų sritys, kurių domenų vardai identiški ar panašūs, ir visi jas įkūrę asmenys turėjo teisėtą pagrindą jas įkurti;
3. kiti ginčai (pramoninės nuosavybės naudojimas interneto puslapyje, meta-žymenyse ir kt.).

Dažniausiai pasitaikantis prekių ar paslaugų ženklo pažeidimo internete atvejis – domenų vardų piratavimas. Šis pažeidimas pasireiškia piktavališkai įkuriant adresų sritį, kurios domeno

⁵³ Philips J. Trade mark law: a practical anatomy. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 380.

⁵⁴ Intelektinės nuosavybės teisė: naujienu apžvalga. 2006 rugsėjis // <http://www.norcous.lt/index.php/pageid/index.php/pageid/129>, prisijungimo laikas: 2006 11 20.

vardas yra identiškas, labai panašus į kokį nors prekių ženklą ar sudarytas iš prekių ženklo ir bendrinio žodžio. Dažniausiai registruojami domenų vardai, atitinkantys gerai žinomus vardus ir prekių ženklus, turint tikslą juos parduoti teisėtam savininkui.

Išskiriamos šios piktavališkumo aplinkybės:

1. Yra aplinkybių, įrodančių, kad domeno vardas buvo pasirinktas turint tiesioginį tikslą parduoti, išnuomoti ar kitaip perleisti domeno vardą, siekiant pasipelnyti. Galimi domeno vardo panaudojimo būdai:
 - 1.1. parduoti adresų sritį su domeno vardu prekių ženklo savininkui;
 - 1.2. parduoti trečiajam asmeniui, kad šis galėtų perparduoti prekių ženklo savininkui;
 - 1.3. parduoti trečiajam asmeniui, kuris tikėtųsi gauti naudos iš adresų srities su domeno vardu;
 - 1.4. adresų sritis įkurta, siekiant užkirsti kelią savininkui išreikšti prekių ar paslaugų ženklą domeno varde, numatant, kad taip bus elgiama ir toliau.
2. Siekiama suklaidinti vartotojus, jų dalį perimant ir taip gauti komercinės naudos.
3. Siekiama sumenkinti asmens, turinčio teisę į domeno vardą, reputaciją; domeno vardas įregistruotas visų pirma siekiant sugriauti konkurento verslą.⁵⁵

Piktavališkumo aplinkybėmis taip pat laikytinos:

- prekių ženklo naudotojas žinojo apie identišką ar panašų prekių ženklą, priklausančią kitam asmeniui, arba negalėjo nežinoti apie šią teisę iki to laiko, kai ženklas buvo pirmą kartą panaudotas, įgyta teisė arba paduota paraiška teisei įgyti;
- prekių ženklo naudojimas naudotojui suteiktų nesąžiningą pranašumą, pakenktų išskirtiniams prekių ženklo bruožams arba reputacijai.⁵⁶

Prekių ženklo naudotojas paprastai neturėtų būti atsakingas už prekių ženklo pažeidimą iki perspėjimo gavimo tuo atveju, jei naudotojas turi teisę naudoti šį ženklą kitoje šalyje narėje, ženklo naudojimas nebuvo piktavališkas, naudotojas pateikė visus kontaktinius duomenis.⁵⁷

Pakankamai svarbi aplinkybė, sprendžiant ginčus – teisinio intereso buvimas – gali būti nustatyta, pavyzdžiui, tokiais atvejais:

⁵⁵ Civilka M., Lamanauskas T., Osinaitė G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004. P. 470 – 472.

⁵⁶ Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Marks, and Other Industrial Property Rights in Signs, on the Internet (with Explanatory Notes) // http://www.wipo.int/about-ip/en/development_iplaw/doc/pub845.doc, prisijungimo laikas: 2006 09 28.

⁵⁷ Ten pat.

- iki pranešimo gavimo dėl esamo ginčo, susijusio su domeno vardu, domeno vardo turėtojas pradėjo jį naudoti arba parodė savo veiksmais, jog ketina naudoti domeno vardą (arba ženklą, atitinkantį domeno vardui), sąžiningai siūlant prekes ir paslaugas;
- domeno vardo savininkas tapo žymus būtent dėka esamo domeno vardo (jeigu pas jį ir nėra prekių ženklų);
- domeno vardo turėtojas įgyvendina teisinį nekomercinį arba kitokį domeno vardo sąžiningą naudojimą, neturėdamas tikslo gauti komercinę naudą, suklaidinant vartotojus arba padarant žalą tam prekių ženklui.⁵⁸

Domenų vardų piratavimo atveju, domeno vardo savininkas faktiškai nenaudojo domeno vardo (pažeisdamas prekių ženklo savininko teises), kitaip sakant, neatliko jokių tiesioginių veiksmų, kurie pažeistų prekių ženklo savininko teises.

Domeno vardas turėtų būti laikomas pažeidžiančiu prekių ženklo savininko teises, kai domeno vardas sudarytas iš esminės prekių ženklo dalies, jo kopijos, imitacijos, vertimo ar transliteracijos ir įregistruotas piktavališkai.

Tuo atveju, kai nustatomas piktavališkas domeno vardo įregistravimas ir tokiu įregistravimu pažeidžiamos plačiai žinomo prekių ženklo savininko teisės, plačiai žinomo prekių ženklo savininkas gali reikalauti registruojančios institucijos panaikinti domeno vardą arba perduoti tokį domeno vardą jam.⁵⁹

1998 m. JAV teismas byloje *Panavision International LP v Toepfen*⁶⁰ bylą išsprendė remdamasis žymaus prekių ženklo reputacijos silpninimu. Atsakovas buvo įregistravęs daugiau kaip 100 domenų vardų, identišku įvairiems prekių ženkliams ir kelis kartus siūlė juos parduoti prekių ženklų savininkams, taip pat ir domeno vardą „panavision.com“ ieškovui. Atsakovas nenaudojo šio domeno vardo veiklai, susijusiai su prekėmis ar paslaugomis, kurioms prekių ženklas yra registruotas (interneto puslapyje buvo patalpinti Panos miesto (JAV)) vaizdai. Teismas nusprendė, kad domeno vardo naudojimas (po to kai prekių ženklas tapo žinomas), silpninant prekių ženklo reputaciją, pažeidžia prekių ženklo savininko teises.

Tokiu atveju, kai domeno vardas yra įregistruojamas (arba rezervuojamas), tačiau jokia informacija internetu nėra pasiekama, galimos dvi tokių veiksmų priežastys:

⁵⁸ Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy // <http://www.icann.org/dndr/udrp/policy.htm>, prisijungimo laikas: 2006 12 02.

⁵⁹ Civilka M., Lamanauskas T., Osinaite G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004. P. 472.

⁶⁰ http://laws.lp.findlaw.com/9th/9755467.html#Scene_1, prisijungimo laikas: 2006 11 29.

1. naudotojas ketina naudoti domeno vardą ir pateikti informaciją interneto puslapyje, tačiau jis tebėra ruošiamas;
2. naudotojas ketina parduoti domeno vardą – dažniausiai prekių ženklo savininkui, šiuo atveju domeno vardo naudotojas neketina domeno vardo naudoti, tiesiog nori užblokuoti kitiems.⁶¹

Kai kuriais atvejais konkurencijos teisės normomis suteikiama apsauga yra vienintelis būdas, kuriuo prekių ženklo savininkas gali apsiginti prieš piktavališką registraciją (domeno vardo blokavimas). Jei domeno vardas nėra aktyviai naudojamas ir jo savininkas neatliks jokių veiksmų siekdamas parduoti domeno vardą prekių ženklo savininkui, tuo atveju turėtų būti išsiaiškinta, ar yra aplinkybių, kad domeno vardo savininkas veikė piktavališkai. Tokiomis aplinkybėmis galėtų būti: ieškovas yra plačiai žinomo prekių ženklo savininkas, atsakovas neatsako į skundą ir kt.⁶² Konkurencijos teisės normos taip pat gali būti taikomos bylose, kuriose domeno vardu naudojami bendriniai žodžiai (t.y. jei domeno vardas yra klaidinantis). Remiantis prekių ženklų teise, negalima įregistruoti prekių ženklo, kuris nurodo prekių ar paslaugų rūšį (pvz. „duona“). Kai kurie nacionaliniai domenų vardų registratoriai taip pat draudžia bendrinių žodžių registraciją. Tokie ginčai galėtų būti sprendžiami remiantis konkurencijos teisės normomis, kadangi domenų vardai, sudaryti iš bendrinių žodžių (pvz. „duona.lt“), gali suklaidinti vartotojus arba tiesiog nukreipti visus vartotojus į vieną puslapį. Tačiau konkurencijos teisės normų taikymas nėra tinkamas tais atvejais, kai domeno vardo naudotojas neužsiima komercine veikla.⁶³

Paprastai laikomasi nuomonės, kad domeno vardas, susidedantis iš prekių ženklo ir neigiamo termino (pvz. „sucks“), yra klaidinamai panašus į ieškovo prekių ženklą. Klaidinamas panašumas pripažįstamas, kadangi domeno vardą sudaro prekių ženklas ir žodyno žodis arba todėl, kad domeno vardas yra labai panašus į prekių ženklą arba dėl to, kad domeno vardas gali būti nepripažintas neigiamu arba, kadangi domeno vardas gali būti peržiūrėtas angliškai nekalbančių interneto vartotojų, kurie gali nesuprasti neigiamos žodžio, prikabinato prie prekių ženklo, reikšmės. Tačiau galima ir priešinga nuomonė, kad toks domeno vardas nėra klaidinamai panašus, kadangi interneto vartotojai neturėtų asocijuoti prekių ženklo savininko su domeno vardu, susidedančiu iš prekių

⁶¹ Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁶² WIPO Overview of WIPO Panel Views on Selected UDRP Questions // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/overview/index.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

⁶³ Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

ženklų ir neigiamo žodžio.⁶⁴ 2000 m. WIPO Arbitražo ir mediacijos centras byloje *Lockheed Martin Corporation v. Dan Parisi*⁶⁵ (domeno vardas “lockheedsucks.com” buvo naudojamas nukreipti vartotojus į interneto puslapį “sucks.com” (skundų ir kritikos puslapis)) nusprendė, kad, interneto vartotojui atlikus paiešką, bus galima lengvai atskirti kritikos puslapį nuo ieškovo aeronautikos prekių interneto puslapio.

Šiuo metu normali įmonių ar organizacijų praktika yra registruoti kritiškus domenų vardus (kritikuojančius įmonę ar organizaciją) (pvz. “harvardsucks.org”), taip pat dažnai pasitaikančius klaidingus domenų variantus (pvz. “harvad.com”).

Kitas ginčų objektas – kritikuojantys interneto puslapiai. Tuo atveju, kai klaidinamai panašus domeno vardas (panašus į prekių ženklą ar susidedantis iš prekių ženklo ir bendrinio žodžio) naudojamas visiškai nekomerciniame interneto puslapyje, išskiriamos dvi paplitusios nuomonės⁶⁶:

- Teisė kritikuoti neišsiplečia iki identiško ar klaidinamai panašaus į prekių ženklą domeno vardo registravimo. Byloje *Skattedirektoratet v Eivind Nag*⁶⁷ (WIPO Arbitražo ir mediacijos teismas, 2000 m.) ieškovo puslapis su domeno vardu “skatteetaten.no” naudojamas Norvegijos mokesčių administravimui bei papildomai susijusiai veiklai (ženklas “skatteetaten” nėra įregistruotas kaip prekių ženklas). Atsakovo naudojamame interneto puslapyje “skatteetaten.com” (labai panašus į ieškovo) buvo pateikiama diskriminuojanti, įžeidžianti bei neteisinga informacija, susijusi su ieškovu.
- Atsakovas turi teisėtą interesą naudoti prekių ženklą kritikuojančio interneto puslapio domeno vardo dalyje, jei naudojimas yra sąžiningas ir visiškai nekomercinis. Teiginį pagrindžia byla *Bridgestone Firestone, Inc., Bridgestone/Firestone Research, Inc., and Bridgestone Corporation v. Jack Myers*⁶⁸ (WIPO Arbitražo ir mediacijos centras, 2000 m.). Atsakovo domeno vardas “bridgestone-firestone.net” (ieškovo domeno vardas “bridgestone-firestone.com”) naudojamas interneto puslapyje, kurio paskirtis – skundų ir komentarų publikavimas (susijusių su ieškovo veikla), jame taip pat yra teiginys, kad puslapis nėra susijęs su Bridgestone Firestone Inc.

⁶⁴ WIPO Overview of WIPO Panel Views on Selected UDRP Questions // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/overview/index.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

⁶⁵ Administrative panel decision Case No. D2000-1015. WIPO Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-1015.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

⁶⁶ WIPO Overview of WIPO Panel Views on Selected UDRP Questions // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/overview/index.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

⁶⁷ Administrative panel decision Case No. D2000-1314. Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-1314.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

⁶⁸ Administrative panel decision Case No. D2000-0190 Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-0190.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

Fanų puslapių naudojimas taip pat dažnai sukelia konfliktines situacijas. Visiškai nekomercinis fanų puslapis gali turėti teisinį interesą į domeno vardą, susidedantį iš prekių ženklo. Interneto puslapis turėtų būti visiškai nekomercinis ir aiškiai atskiriamas nuo oficialaus prekių ženklo savininko puslapio. WIPO Arbitražo ir mediacijos centras 2004 m. byloje *2001 White Castle Way, Inc. v. Glyn O. Jacobs*⁶⁹ fanų puslapio („patbenatar.com“) registracijos nepripažino piktavališku, ieškovas (atstovaudamas atlikėją Pat Benatar) naudojo puslapį „benatar.com“. Tačiau, jei domeno vardas yra visiškai identiškas prekių ženklui, atsakovas tuo būdu pažeidžia ieškovo teises į prekių ženklą, kadangi užkerta galimybes naudotis interneto puslapiu (WIPO Arbitražo ir mediacijos centro byla *David Gilmour, David Gilmour Music Limited and David Gilmour Music Overseas Limited v. Ermanno Cenicolla*⁷⁰, 2000 m.).

Kitu atveju, kai yra dvi šalys, turinčios teisėtą pagrindą naudoti domeno vardus, labai svarbu nustatyti, kuri turi prioriteto teisę į domeno vardo naudojimą ir ar nėra piktavališkų kėslių, nes tik šiais pagrindais gali būti uždrausta naudoti domeno vardą.⁷¹

Kiekvienos šalies lygio domenų vardų (ccTLDs) atveju potencialiai galimi 45 to paties prekių ženklo savininkai, pageidaujantys gauti tą patį domeno vardą. Registruojant domenų vardus dažniausiai remiamasi principu „pirmas atėjęs, pirmą aptarnavo“.

Analogiška situacija iškyla su bendrojo lygio domenų vardais (gTLDs). Kiekviena tarptautinė (arba siekianti ja tapti) įmonė gali pageidauti domeno vardo registracijos.

Užsienio teisės doktrinoje sutinkama nuomonė, kad prekių ženklo, identiško apsaugotam prekių ženklui, naudojimas leidžiamas tol, kol prekės ar paslaugos internete yra skirtingos. Jei prekių ženklas negali būti pripažintas plačiai žinomu ir domeno vardas yra tik įregistruotas, susipainiojimo galimybė turėtų būti atmetama, kadangi domeno vardo naudotojas turi galimybę naudoti domeno vardą skirtingoms prekėms ar paslaugoms, nepažeidžiančiu prekių ženklo būdu. Tik plačiai žinomų prekių ženklų, kurių reputacija yra naudojama arba jai kenkiama, atveju yra būtina saugoti prekių ženklą net ir už klasės ribų. Prekių ar paslaugų skirtumas, naudojant domenų vardus gali būti išaiškinamas tik vartotojui pamačius interneto puslapį (suklaidinimo galimybė

⁶⁹ Administrative panel decision Case No. D2004-0001 Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2004/d2004-0001.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

⁷⁰ Administrative panel decision Case No. D2000-1459 Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-1459.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

⁷¹ Civilka M., Lamanauskas T., Osinaitė G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004. P. 470 – 472.

eliminuojama).⁷² Tačiau ši nuomonė stipriai diskutuotina, kadangi prekių ženklo savininko teisės tam tikrų aplinkybių kontekste gali būti pažeidžiamos dar iki vartotojui pamatant konkretaus interneto puslapio turinį (pats puslapio egzistavimas gali pažeisti teisėto prekių ženklo savininko teises, pavyzdžiui, jei domeno vardas įregistruotas, siekiant domeno vardą padaryti neprieinamu prekių ženklo savininkui (domeno vardo blokavimas)).

Jei abi šalys turi teises į tą patį prekių ženklą, ginčas dažniausiai sprendžiamas remiantis prioriteto principu. Tačiau, jei abi teisės koegzistavo ilgą laiką, prioriteto principo taikymas nėra tinkamas. Pagrindinė taisyklė Vokietijos teisėje, kad prekių ženklo savininkas, keičiantis ženklo naudojimą tuo būdu, kuris didina painiavos galimybes, turi rasti priemonių šiai painiavai išvengti.⁷³

Didžiosios Britanijos teismas 1997 m. byloje *Pitman Training Ltd v Nominet UK Ltd*⁷⁴ sprendė ginčą dėl domeno vardo “pitman.co.uk” naudojimo (šalys – Pitman Training ir Pitman Publishing – naudojo prekių ženklą skirtingose prekių ir paslaugų klasėse). Pitman Publishing įregistravo domeno vardą “pitman.co.uk”, kurį laiką jo nenaudojo. NOMINET per klaidą domeno vardą perregistravo Pitman Training, Pitman Publishing pareikalavus domeno vardas buvo vėl perleistas pirmajam naudotojui. Pitman Training savo teises į domeno vardą argumentavo tuo, kad jau buvo pradėjusi naudoti domeno vardą elektroninio pašto adresams. Teismas, remdamasis principu “pirmas atėjai, pirmą aptarnavo”, nusprendė, kad Pitman Training pretenzijos į domeno vardą nepagrįstos, nes nebuvo įrodymų, kad visuomenė asocijuotų domeno vardą su ieškovu.

Panaši situacija susiklostė ir byloje *Prince plc v Prince Sportswear Group Inc*⁷⁵ (Didžiosios Britanijos teismas, 1998 m.) – JAV įmonė Prince Sportswear Group Inc. (veikla – sporto inventorius ir kt.) ginčijo domeno vardo “prince.com” registraciją (Didžiosios Britanijos įmonė Prince plc. (veikla – kompiuterinės paslaugos)), teismas priėmė Prince plc. palankų sprendimą.

Trečia išskiriama ginčų rūšis – kiti pramoninės nuosavybės pažeidimai internete. Tokių pažeidimų pavyzdžiais galėtų būti prekių ir paslaugų ženklų, juridinių asmenų pavadinimų panaudojimas interneto puslapyje (antraštėje ar pačiame puslapyje), taip pat meta-žymenų naudojimas.

Juridinio asmens pavadinimo pažeidimas, naudojant interneto puslapyje ir antraštėje, išsamiau nagrinėtas ankstesnėje darbo dalyje (byla *UAB “Balionų šalis” v. UAB “Vilbalas”*).

⁷² Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁷³ Ten pat.

⁷⁴ <http://www.nominet.org.uk/disputes/caselaw/index/The+Pitman+case/>, prisijungimo laikas: 2006 11 29.

⁷⁵ Rowland D., Macdonald E. Information technology law. London Sydney Portland (Oregon): Cavendish Publishing, 2005. P. 529.

Meta-žymenų naudojimas yra itin plačiai paplitęs, tai, savo ruožtu, įtakoja ir stipriai augantį pramoninės nuosavybės pažeidimų skaičių. Naudodami konkurentų prekių ženklus savo interneto puslapio meta-žymenyje, pažeidėjai siekia pritraukti daugiau lankytojų, besinaudojančių interneto paieškos sistemomis.

Raktinio meta-žymens naudojimas taip pat gali būti pripažįstamas kaip prekių ženklo pažeidimas (JAV teismo byla *Playboy Enterprises, Inc. v. Universal Tel-A-Talk, Inc.*⁷⁶, 1998 m.). Dažniausiai šie atvejai susiję su plačiai žinomais prekių ženklais.

Trečiosios šalies ženklo naudojimas raktiniuose žymenyse, neturint prekių ženklo savininko leidimo ar sutikimo, laikytinas prekių ženklo pažeidimu. Byloje *Road Tech Computer Systems Ltd. v. Mandata*⁷⁷ (Didžiosios Britanijos, 2000 m.) atsakovas naudojo ieškovo prekių ženklus “Roadrunner” ir juridinio asmens pavadinimas “Roadtech” meta-žymenyse, siekdamas pritraukti interneto vartotojus į savo interneto puslapį. Teismas pripažino tokį prekių ženklo ir juridinio asmens pavadinimo naudojimą pažeidžiančiu savininko teises.

Meta-žymenys, nors ir nematomi vartotojams, tačiau vis tiek gali sukelti prekių ženklų painiavą komercinė prasme. Raktinių žodžių, nuorodų naudojimas interneto puslapyje Italijos teismo buvo pripažintas pažeidžiančiu konkurencijos teisės normas 2001 m. byloje *La Trieste e Venezia Assicurazioni Genertel v. Crowe Italia*⁷⁸, kurioje atsakovas naudojo ieškovo prekių ženklą “genertel” savo interneto puslapyje (meta-žymenyje) ir kuris buvo įtraukiamas į paieškos sistemas.

Byloje *Reed Executive plc & Reed Solutions plc v Reed Business Information Limited, Reed Elsevier (UK) Limited & totaljobs.com Limited*⁷⁹ (Didžiosios Britanijos, 2002 m.) ieškovas (įdarbinimo agentūra, prekių ženklas “reed”) užginčijo atsakovo (leidybos įmonė, pradėjusi teikti įdarbinimo paslaugas savo interneto puslapyje “totaljobs.com”) naudojamą meta-žymenyje ženklą “reed” (puslapio lankytojams ženklas nebuvo matomas). Atsakovas naudojo ženklą “reed”, siekdamas pritraukti potencialius klientus į savo interneto puslapį. Šioje byloje teismas išaiškino, kad ženklas buvo naudojamas komerciniais tikslais paslaugoms, kurios yra panašios į tas, kurioms prekių ženklas yra registruotas, taigi galima painiava. Ženklas “reed” buvo matomas paieškos puslapyje, taigi teismas pripažinimo šį naudojimą kaip “matomą”, tačiau teismas taip pat pažymėjo,

⁷⁶ http://www.loundy.com/CASES/PEI_v_Universal.html, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁷⁷ Trade Mark Infringement By Metatags // http://www.jsm-law.com/live/Portal?xml=legal_update/article&content_id=1302, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁷⁸ http://www.perkinscoie.com/casedigest/icd_results.cfm?keyword1=international&topic=International, prisijungimo laikas: 2006 11 08.

⁷⁹ Trade Mark Infringement By Metatags // http://www.jsm-law.com/live/Portal?xml=legal_update/article&content_id=1302, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

kad, jeigu žodžio “reed” ir nebūtų paieškos puslapyje, tai vis tiek pažeistų prekių ženklą. Ženklo naudojimo komerciniais tikslais faktas buvo pakankamas, kad būtų pripažįstama pažeidimu.

3.3 Prekių ženklo, juridinio asmens pavadinimo tiesioginis naudojimas internete

Kitas svarbus klausimas vertas detalesnės analizės – ar prekių ženklo, taip pat ir juridinio asmens pavadinimo, naudojimas internete (įvairiomis formomis) gali būti prilyginamas tiesioginiam prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo naudojimui.

Kad pramoninės nuosavybės panaudojimas (pažeidžiantis savininko teises) būtų laikomas pažeidimu, turi būti nustatytas ženklo naudojimo faktas. JAV teismas 1998 m. byloje *Playboy Enterprises Inc v Welles*, kurioje atsakovas Terri Welles naudojo ieškovo prekių ženklą “Playmate” savo interneto puslapyje, reklamuodama, kad ji buvusi “Playmate of the Year”, nepripažino šio naudojimo pažeidžiančiu prekių ženklo savininko teises, kadangi ženklo naudojimas buvo minimalus, puslapyje buvo nurodytos ribojančios sąlygos, o pats prekių ženklo naudojimas buvo skirtas apibūdinti interneto puslapio turiniui.⁸⁰

Interneto puslapio, kurio domeno vardas yra identiškas ar klaidinamai panašus į ieškovo prekių ženklą, naudojimas pažeidžia prekių ženklo savininko teises tik tuo atveju, jei ženklo naudojimas daro komercinį poveikį toje šalyje, kurioje ieškovas turi teises į tą prekių ženklą.⁸¹ Komercinio poveikio sąvoką išplečiant iki pasyvių veiksmų, domeno vardo registravimas, siekiant blokuoti (t.y. siekiant domeno vardą padaryti neprieinamu) turėtų daryti komercinį poveikį. Jei toks blokavimas atliekamas konkurento – galėtų būti sprendžiama konkurencijos teisės normomis. Tačiau, jei domeno vardas registruojamas, siekiant padaryti jį neprieinamu, asmens, kuris negali būti pripažintas konkurentu – konkurencijos teisės normos negali būti taikomos. Tačiau dažniausiai domenų vardų piratavimo bylose teismai pripažįsta, kad pasiūlymo parduoti domeno vardą pateikimas pakankamai įrodo komercinį panaudojimą.⁸²

Keliose bylose Vokietijos teismai pripažino, kad domeno vardas yra naudojamas, kai jo naudotojas pateikia pasiūlymą parduoti domeną. Net jei konkretus pasiūlymas nėra pateiktas, kai kurie teismai pripažįsta naudojimą argumentuodami, kad domeno vardo registracijos išlaidos parodo domeno vardo naudotojo ketinimą juo naudotis. Tačiau taip pat turėtų būti atsižvelgiama į tai, kad

⁸⁰ Bainbridge D. I. Introduction to Computer Law. Harlow: Pearson, : Longman, 2004. P. 147.

⁸¹ WIPO National Seminar on the Protection of Trademarks and Geographical Indications. Cases of Trademark Infringement. Beirut, March 17 to 19, 2003 // http://www.wipo.int/arab/en/meetings/2003/tm_bey/doc/wipo_tm_bey_03_8.doc, prisijungimo laikas: 2006 11 27.

⁸² Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

registracijos išlaidos nėra tokios didelės, kad visais atvejais parodytų komercinių tikslų siekimą. Remiantis prekių ženklų teise sunku argumentuoti prekių ženklo pažeidimą. Šiuo atveju domeno vardas bus matomas tik registre (atliekant paiešką), taigi ši informacija sunkiai galėtų pažeisti prekių ženklą.⁸³

Viena pagrindinių domeno vardo funkcijų yra pristatyti organizaciją internete. Ši funkcija ir lemia dėl domenų vardų kylančius ginčus. Kadangi domeno vardas atlieka šią funkciją, aiškus domeno vardo naudojimas turėtų tenkinti bent jau naudojimą, panašų į prekių ženklo naudojimą.⁸⁴

Prekių ženklų direktyvos 5 straipsnis suteikia prekių ženklo savininkui teisę užkirsti kelią neteisėtam naudojimui komercine prasme (angl. “in the course of trade”) ženklo:

1. kuris yra identiškas prekių ženklui tapačioms prekėms ar paslaugoms, kurioms prekių ženklas yra registruotas;
2. ten, kur dėl tapatumo ar panašumo į prekių ženklą ar prekes ir paslaugas, kurioms prekių ženklas yra registruotas, galima visuomenės suklaidinimo galimybė, taip pat asociacijos tarp ženklo ir prekių ženklo galimumas.

Draudžiamas taip pat toks ženklo naudojimas, kuris suteiktų naudotojui nesąžiningą pranašumą, yra žalingas prekių ženklo skiriamajam pobūdžiui ar reputacijai.⁸⁵

Remiantis Prekių ženklų direktyvos 10 straipsniu, prekių ženklo naudojimas taip pat apima prekių ženklo naudojimą tokia forma, kuri skiriasi savo elementais, jeigu išlieka nepakitę įregistruoto ženklo skiriamieji požymiai.⁸⁶

Teisės doktrinoje taip pat aptinkama nuomone, kad bet kokia naudojimo rūšis, kuri gali būti interpretuojama kaip identifikuojanti prekės ar paslaugos kilmę, yra pakankama prekių ženklo pažeidimo naudojimui.⁸⁷

Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme nurodyta, kad įregistruoto ženklo savininkas turi išimtinę teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo komercinėje veikloje naudoti bet koki žymenį, kuris tapatus ar klaidinamai panašus į saugomą prekių ženklą. Ženklo savininkas gali uždrausti:

1. tokiu žymeniu žymėti prekes ar jų pakuotę;

⁸³ Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁸⁴ Ten pat.

⁸⁵ First Directive 89/104/EEC of the Council, of 21 December 1988, to Approximate the Laws of the Member States Relating to Trade Marks // <http://oami.europa.eu/en/mark/aspects/direc/direc07.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

⁸⁶ Ten pat.

⁸⁷ Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.

2. siūlyti tokiu žymeniu pažymėtas prekes, išleisti jas į rinką arba tuo tikslu jas sandėliuoti, nuomoti, skolinti ar kitaip jomis disponuoti, taip pat siūlyti bei teikti juo pažymėtas paslaugas;
3. importuoti ar eksportuoti tokiu žymeniu pažymėtas prekes;
4. naudoti tokių žymenų komercinės veiklos dokumentuose arba reklamoje;
5. gaminti tokių žymenų arba laikyti jo pavyzdžius, turint tikslą atlikti bet kuriuos 1–4 punktuose nurodytus veiksmus.⁸⁸

Lietuvos teisės doktrinoje sutinkama nuomonė, kad Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas nereglamentuoja situacijos, kai prekių ženklas naudojamas interneto puslapiuose (kaip domeno vardas, raktinis ar aprašomasis žymuo, taip pat pačiame puslapyje)⁸⁹, t.y. kad prekių ženklo naudojimas interneto puslapiuose neatitinka tradicinės prekių ženklo naudojimo sąvokos.

Prekių ženklo naudojimo klausimas galėtų būti sprendžiamas taikant analogiją su juridinių asmenų pavadinimus reglamentuojančia teise (prekių ženklų ir juridinių asmenų pavadinimų teisės panašios pagal kilmę ir reglamentavimą). Lietuvos Aukščiausias Teismas anksčiau nagrinėtoje byloje *UAB „Balionų šalis” v. UAB „Vilbalas”*, nagrinėdamas juridinio asmens pavadinimo panaudojimo internete teisėtumo klausimą, išaiškino, kad „sprendžiant dėl to, ar atitinkamas ginčijamas veiksmas gali būti laikomas neteisėtu kito juridinio asmens pavadinimo (firmos vardo) naudojimu, yra svarbios konkrečioje byloje susiklosčiusios faktinės aplinkybės, nes *a priori* tokių veiksmų sąrašo nustatyti negalima. Šiuolaikiniame pasaulyje nekyla abejonių, kad atitinkamo juridinio asmens pavadinimo (firmos vardo) neteisėtas panaudojimas kito juridinio asmens interneto tinklalapyje gali būti pripažintas kaip pažeidžiantis juridinio asmens pavadinimo (firmos vardo) savininko teises, nepriklausomai nuo to, kad tas juridinio asmens pavadinimas (firmos vardas) naudojamas ne juridinio asmens pavadinimo (firmos vardo) tikslu ir prasme”.⁹⁰ Taigi, taikant analogiją prekių ženklo neteisėtas panaudojimas interneto puslapyje galėtų būti pripažintas kaip pažeidžiantis prekių ženklo savininko teises, nepriklausomai nuo to, kad tas prekių ženklas naudojamas ne prekių ženklo tikslu ir prasme.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

⁸⁹ Štītis D. Prekių ženklų naudojimas elektroninėje erdvėje: teisiniai aspektai // Jurisprudencija. 2003, Nr. 41(33). P. 137.

⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. rugsėjo 8 d. Nutartis // http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=26914, prisijungimo laikas: 2006 10 20.

4. PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS OBJEKTŲ GYNIMO NUO PAŽEIDIMŲ INTERNETE PROBLEMATIKA LIETUVOS TEISĖS SISTEMOJE

Pagrindinis teisės aktas, tarptautiniu lygiu reglamentuojantis pramoninės nuosavybės apsaugą, yra 1883 m. Paryžiaus konvencija⁹¹. Konvencijos 1 straipsnio 2 dalis nustato, jog pramoninės nuosavybės apsaugos objektais laikomi išradimų patentai, naudingieji modeliai, pramoninis dizainas, prekių ženklai, paslaugų ženklai, firmų vardai ir kilmės nuorodos arba kilmės vietos pavadinimai, taip pat apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos.

Prekių ženklo savininko teisės kildinamos iš tam tikro žymens naudojimo komercinėje veikloje. Prioriteto principas reiškia, kad subjektas pirmasis užregistravęs ir naudojantis prekių ženklu tam tikroje veikloje, turėtų turėti monopolį to ženklo naudojimui.

Įregistruotas ženklas Lietuvos Respublikoje galioja tik toms prekėms ir (ar) paslaugoms, kurios yra nurodytos ženklo registracijos liudijime. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme numatyti veiksmai, pažeidžiantys prekių ženklo savininko teises. Ženklo savininkas, turėdamas teisę reikalauti tokių veiksmų nutraukimo, visų pirma gali užkirsti kelią nesąžiningai konkurencijai. Asmuo, disponuodamas prekėmis, pažymėtomis jam nepriklausančiu ženklu (ar teikdamas taip pažymėtas paslaugas), gali nepagrįstai įgyti pranašumą rinkoje: išvengti išlaidų reklamai, pasinaudoti kito gamintojo reputacija ir pan. Antra, nekokybiškų prekių ar paslaugų teikimas, naudojant svetimą ženklu, gali pakenkti ir ženklo savininko reputacijai ir jo komercinei veiklai.

Paryžiaus konvencijos šalyse užsienio juridinio asmens pavadinimui turi būti taikomas toks pat statusas, kaip ir nacionaliniam. Jos privalo jį saugoti neįregistruotą, t.y. jose negali būti reikalaujama, kad užsienio juridinio asmens pavadinimas būtų įregistruotas kitoje valstybėje, kur yra juridinis asmuo. Jei juridinio asmens pavadinimas šiose šalyse buvo įregistruotame prekių ir paslaugų ženkle ir šis ženklas išregistruojamas, tai juridinio asmens pavadinimas vis tiek teisiškai saugomas.⁹²

Ženklo skiriamojo požymio pažeidimu laikoma situacija, kai jis naudojamas kaip juridinio asmens pavadinimas, kai toks jo naudojimas klaidina visuomenę dėl savo panašumo į įregistruotą ženklu ar prekes bei paslaugas, kurioms jis registruotas.

⁹¹ 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // Valstybės žinios. 1996, Nr. 75-1796.

⁹² Kasperavičius P. Žilinskas V. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga. Klaipėda: KU leidykla, 2004. P. 212.

Kaip minėta anksčiau, juridinis asmuo, turintis teisę į savo juridinio asmens pavadinimą, automatiškai neįgyja galimybės vien tik šios teisės pagrindu ginčyti visų tapačių arba klaidinamai panašių juridinio asmens pavadinimui prekių ženklų, įregistruotų kitų asmenų vardu, registracijų.

Įregistruoto ženklo, taip pat ir plačiai žinomo neįregistruoto ženklo, savininkas neturi teisės uždrausti bet kam naudoti savo ūkinėje ar komercinėje veikloje kaip žymenį jam priklausančią ženklą, jei tai neprieštarauja sąžiningai ūkinės ar komercinės veiklos praktikai, nurodant prekių ar paslaugų paskirtį, lyginamojoje reklamoje, jei tokia reklama leidžiama, taip pat nurodant savo vardą, pavardę, adresą, prekių ar paslaugų rūšį, kokybę, kiekį, vertę, paskirtį, geografinę kilmę, prekių ar paslaugų teikimo laiką ar kitas jų charakteristikas.⁹³

Prekių ženklų teisė ir konkurencijos teisė yra glaudžiai susijusios. Ginčiuose dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete dažnai pažeidžiamos ir konkurencijos teisės normos.

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas draudžia ūkio subjektams atlikti veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją (nesvarbu, kokio pobūdžio jų ūkinė veikla), išskyrus atvejus, kai šis įstatymas ar įstatymai (skirti atskiroms ūkinės veiklos sritims) numato išimtis.⁹⁴

Konkurencijos įstatymas draudžia neteisėtą kito subjekto ženklo naudojimą, priskirdamas jį prie nesąžiningos konkurencijos veiksmų. Įstatymas apibrėžia nesąžiningos konkurencijos, neteisėtai naudojant kito subjekto prekių ženklą, sąvoką (16 straipsnis).⁹⁵

Konkurencijos teisės pažeidimo pavyzdys galėtų būti anksčiau minėta Lietuvos Aukščiausiąjį teismą pasiekusi byla *UAB „Balionų šalis” v. UAB „Vilbalas”*, kurioje teismas nusprendė, kad ieškovo juridinio asmens pavadinimo naudojimas pažeidė teisę į juridinio asmens pavadinimą ir nesąžiningos konkurencijos veiksmus reglamentuojančias teisės normas.

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas taip pat draudžia ūkio subjektams atlikti veiksmus, prieštaraujančius sąžiningai ūkinės veiklos praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti. Įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 1 punktas uždraudžia savavališką naudojimą žymens, kuris yra tapatus ar panašus į kito ūkio subjekto pavadinimą, registruotą prekių ženklą ar neregistruotą plačiai žinomą prekių ženklą, ar kitą pirmumo teise naudojamą žymenį su skiriamuoju požymiu, jeigu tai:

1. sukelia ar tikėtina, kad gali sukelti painiavą su šiuo ūkio subjektu ar jo veikla, arba
2. siekiama nesąžiningai pasinaudoti šio ūkio subjekto (jo ženklo ar žymens) reputacija, arba;

⁹³ Kasperavičius P. Žilinskas V. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga. Klaipėda : KU leidykla, 2004. P. 267.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁹⁵ Ten pat.

3. dėl to gali nukentėti šio ūkio subjekto (jo ženklo ar žymens) reputacija, arba
4. dėl to gali susilpnėti šio ūkio subjekto naudojamo ženklo ar žymens skiriamasis požymis.⁹⁶

Domeno vardas taip pat laikytinas žymeniu⁹⁷, taigi, ginčai, kylantys dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete (konkrečiai – naudojant domenų varduose), gali būti sprendžiami taikant konkurencijos teisės normas. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas draudžia tiek juridinio asmens pavadinimo, tiek prekių ženklo naudojimą nesąžiningos konkurencijos tikslais.

Viena pagrindinių konkurencijos teisės taikymo sąlygų – ginčo šalys turi būti konkurentais, tik tuo atveju prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo savininko teisės pažeidžiantį žymens naudojimą internete galima ginčyti remiantis konkurencijos teisės normomis. Šiuo atveju svarbus ir atitinkamos rinkos apibrėžimas, kaip esminis visiems konkurencijos teisės aspektams. Tik apibrėžus atitinkamą rinką gali būti konstatuota, ar egzistuoja konkurencija, taip pat nustatyti konkurencijos suvaržymai. Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 5, 6 ir 7 dalys nurodo, kad atitinkama rinka – tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje. Prekės rinka – visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas; geografinė teritorija – teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama lyginant su greta esančiomis teritorijomis.⁹⁸ Pagal minėtas sąvokas nustatant, ar tam tikroje teritorijoje egzistuoja rinka, būtina nustatyti, ar toje teritorijoje tam tikros prekės laikytinos tinkamais pakaitalais viena kitai, ir čia svarbiausiu kriterijumi yra laikomas prekių konkurencingumas pirkėjų požiūriu (ar pirkėjas mano, kad tam tikra prekė gali būti pakeista kita panašia ar tokia pačia kitoje teritorijoje).

Apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos reglamentuojama ir tarptautiniu lygiu. Paryžiaus konvencijos 10bis straipsnis taip pat draudžia veiksmus, “dėl kurių bet kuriuo būdu gali būti supainiotos įmonės, gaminiai arba konkurento pramoninė ar prekybinė veikla”.⁹⁹

Konkurencijos įstatymas pagrindine pažeistų prekių ženklo savininko teisių gynimo forma laiko kreipimąsi į teismą. Konkurencijos taryba tiria nesąžiningos konkurencijos veiksmus tik tais atvejais, jeigu šie veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus. Konkurencijos taryba už šiuos veiksmus taiko įstatymų nustatytas sankcijas.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁹⁷ Žymuo – pažymėjimo ar pasižymėjimo ženklas.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.

⁹⁹ 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // Valstybės žinios. 1996, Nr. 75-1796.

Lietuvoje piktavališkas domeno vardo naudojimas galėtų būti pripažįstamas klaidinančia reklama. Remiantis Lietuvos Respublikos reklamos įstatymu, „klaidinanti reklama – reklama, kuri bet koku būdu, įskaitant ir jos pateikimo būdą, klaidina arba gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta arba kuriuos ji pasiekia ir kuri dėl savo klaidinančio pobūdžio gali paveikti jų ekonominę elgesį arba kuri dėl šių priežasčių pakenkia ar gali pakenkti kito asmens galimybėms konkuruoti“¹⁰⁰.

Pažymėtina, kad Lietuvoje praktiškai nėra teisminės praktikos, susijusios su pramoninės nuosavybės savininkų teisių pažeidimais, naudojant pramoninės nuosavybės objektus internete, tačiau vis plečiantis interneto naudojimo galimybėms akivaizdu, jog ginčai bus neišvengiami ir Lietuvos Aukščiausiasis teismas turės dar ne vieną galimybę formuoti teisminę praktiką šioje srityje.

Reglamentavimas, kaip jau minėta anksčiau, taip pat nėra išsamus ir visą apimantis, tačiau Lietuvos Respublikoje pramoninės nuosavybės savininko pažeistas teisės siūloma ginti remiantis konkurencijos teisės normomis (kai šalys pripažįstamos konkurentais) (Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 straipsnis) arba prekių ženklų teisės normomis (Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 38 straipsnis), taip pat remiantis anksčiau darbe padaryta išvada, kad tiek prekių ženklo, tiek juridinio asmens pavadinimo naudojimas turi būti suprantamas plačiau, nepriklausomai nuo to, kad prekių ženklas ar juridinio asmens pavadinimas naudojamas ne prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo tikslu ir prasme. Taigi pažymėtina, jog detalaus reglamentavimo stoka dar nesąlygoja pažeistų teisių gynimo galimybės nebuvimo. Visgi galimos įvairios situacijos, kurių nereglamentuoja Lietuvos teisės sistema. Pavyzdžiui, domeno vardo blokavimo atveju, prekių ženklo savininkas galėtų ginti savo pažeidžiamas teises remdamasis konkurencijos teisės normomis (tik plačiai žinomų prekių ženklų atveju), tačiau tik tada kai abi šalys laikytinos konkurentais. Galimas atvejis, kai domeno vardas įregistruojamas, siekiant blokuoti, asmens, kuris negali būti pripažintas konkurentu, taigi tuo atveju vienintelė savininko teisių gynimo galimybė galėtų būti toliau darbe aptariama *sui generis*¹⁰¹ procedūra, kurios taikymo galimybių Lietuvoje kol kas nėra.

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.

¹⁰¹ Sui generis – liet. savitas, savotiškas, tam tikras.

5. GINČŲ DĖL PRAMONINĖS NUOSAVYBĖS NAUDOJIMO INTERNETE SPRENDIMO BŪDAI

Išskiriami penki ginčų dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete sprendimo būdai:

1. derybos;
2. teismas;
3. arbitražas;
4. *sui generis* procedūra;
5. mediacija (tarpininkavimas).

Derybų, mediacijos (tarpininkavimo) bei *sui generis* procedūros esminis privalumas, kad dauguma ginčų gali būti išsprendžiami abiem šalims komerciškai tinkamu būdu. Teisminis ginčų sprendimo būdas turėtų būti paliekamas kaip paskutinė alternatyva, kadangi nėra patrauklus ginčų sprendimui dėl patiriamų didelių piniginių ir laiko sąnaudų.

Pramoninės nuosavybės savininkas Lietuvoje savo teises gali apginti tik kreipdamasis į teismą (išskyrus kai kuriuos toliau aptariamus atvejus).

Išskirtinis dėmesys skiriamas specifinių ginčų, susijusių tik su domenų vardais, nagrinėjimui. Aplinkybės, lemiančios šių ginčų specifiką:

1. domenų vardai kol kas nėra reguliuojami tarptautinėmis sutartimis arba nacionaliniais įstatymais;
2. domeno vardas yra sudėtingas objektas, reikalaujantis plačių ginčo arbitro žinių pramoninės nuosavybės teisinės apsaugos srityje, taip pat pakankamai suprasti interneto veikimo principus;
3. jų registravimas kol kas dažniausiai remiasi principu „pirmas atėjai, pirmą aptarnavo“, neribojama galimybė bendrinius žodžius registruoti kaip domenų vardus.

Teisminiai ginčai dažniausiai sprendžiami taikant analogiją su autorių teisėmis, juridinio asmens pavadinimo ar prekių ženklo savininko teisėmis.

Arbitražas – tai teisinis verslo ginčų tarp šalių sprendimo metodas, aplenkiant įprastines teismines procedūras ir kreipiantis į trečiąjį asmenį, dėl kurio šalys abipusiai susitaria ir kuris turi

įgaliojimus priimti teisiškai privalomą sprendimą.¹⁰² Lietuvos Respublikoje arbitražui negali būti perduoti ginčai, susiję su konkurencija, patentais, prekių ir paslaugų ženklais ir kt.¹⁰³ Užsienio valstybėse ginčai, kylantys dėl pramoninės nuosavybės naudojimo internete, gali būti sprendžiami arbitraže. Atsižvelgiant į tai svarstyтина, ar Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo nereikėtų keisti, praplečiant ginčų, sprendinų arbitraže, sąrašą (įtraukiant ginčus dėl prekių ženklų, nesąžiningos konkurencijos ir kt.).

Didžioji dauguma ginčų dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete kyla tarp domenų vardų savininkų ir prekių ar paslaugų ženklų savininkų. Domenų vardai skirstomi į šalies lygio domenų vardus (ccTLDs) ir bendrojo lygio domenų vardus (gTLDs). Atitinkamai bendrojo lygio domenų vardus (gTLDs) registruoja administratorių akredituotos registravimo organizacijos, šalies lygio domenų vardus (ccTLDs) registruoja atitinkamos šalies administratoriaus (Lietuvoje – KTU Informacinių technologijų plėtros institutas) akredituotos organizacijos. Pagrindinio lygio domenų vardų registracija gali būti ribojama tik tam tikroms organizacijoms (pvz. “.gov” JAV vyriausybiniams organizacijoms) arba gali būti atvira visiems pageidaujantiems (pvz. “.com”). Šalies lygio domenų vardų registracija gali būti ribojama konkrečios šalies organizacijoms.

Bendrojo lygio (gTLDs) domenų vardus administruoja dvi pagrindinės organizacijos:

1. ICANN registruoja bendrojo lygio domenų vardus srityse “.aero”, “.biz”, “.com”, “.coop”, “.info”, “.museum”, “.name”, “.net”, ir “.org”;¹⁰⁴
2. Europos interneto domenų vardų registras (angl. “The European Registry of Internet Domain Names”; toliau – EURID) registruoja bendrojo lygio domenų vardus srityje “.eu”.¹⁰⁵

Šalies lygio (ccTLDs) domenų vardus paprastai administruoja konkrečios valstybės įgaliota institucija (Lietuvoje – KTU Informacinių technologijų plėtros institutas).

ICANN ir EURID patvirtino alternatyvaus ginčų sprendimo taisykles (angl. “Dispute Resolution Policy”) bei akreditavo konkrečias ginčų sprendimo tarnybas.

ICANN patvirtino UDRP 1999 balandžio 26 d., taisyklės įsigaliojo 1999 m. gruodžio 1 d. UDRP taikomos visiems pagrindinio lygio domenų vardams srityse “.aero”, “.biz”, “.cat”, “.com”, “.coop”, “.info”, “.jobs”, “.mobi”, “.museum”, “.name”, “.net”, “.org”, “.pro”, “.tel” ir “.travel”.

¹⁰² Civiška M., Lamanauskas T., Osinaite G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004. P. 476.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas. // Valstybės žinios. 1996, Nr. 39-961.

¹⁰⁴ <http://www.icann.org/registrars/accredited-list.html>, prisijungimo laikas: 2006 10 17.

¹⁰⁵ <http://www.eurid.eu/en/shared/about>, prisijungimo laikas: 2006 10 17.

UDRP įsteigė bendrą ir privalomą (domenų vardų registravimo sutartyse įrašoma, kad domeno vardo savininkas, kitai šaliai pareiškus pretenzijas, sutinka ginčą perduoti spręsti tam tikrai institucijai, remiantis nurodyta tvarka¹⁰⁶) *sui generis* ginčų sprendimo taisyklių sistemą spręsti nesąžiningo prekių ženklo panaudojimo ir teisės pažeidžiančios registracijos atvejus (domenų vardų piratavimas, angl. “cybersquatting”). Šios taisyklės, skirtos spręsti aiškius prekių ženklų savininkų teisių pažeidimų atvejus, iki šiol veiksmingai taikomos. Pažymėtina, kad UDRP taikoma tik tais atvejais kai atsakovas galimai veikė piktavališkai. Norint teisių gynybai naudotis UDRP procedūra, bylos fabula turi atitikti šiuos tris pagrindinius kriterijus:

1. domeno vardas turi būti tapatus arba klaidinamai panašus į prekių ar paslaugų ženklą, į kurį ieškovas turi teises;
2. jį įregistravęs asmuo neturi turėti jokių teisių arba teisėtų interesų domeno vardo atžvilgiu;
3. domeno vardas turi būti įregistruotas ir naudojamas piktavališkai.

Visos aplinkybės turi būti įrodytos. Pirma, teisės arba teisėto intereso turėjimą liudija tai, kad, prieš prasidedant ginčui, domeno vardas arba kitoks žymuo, susijęs su domeno vardu, buvo naudojamas (arba buvo aiškiai ruošiamasi geranoriškai jį naudoti) prekėms ir paslaugoms siūlyti; arba asmuo, turintis domeno vardą, yra bendrai žinomas tuo vardu, net jei jis neturi įgijęs prekių ar paslaugos ženklo naudojimo teisių; arba jis yra naudojamas nekomerciniams arba sąžiningiems (angl. “fair”) tikslams nesiekiant komercinės naudos, klaidinant vartotojus ar nesiekiant sugadinti prekių ar paslaugos ženklo reputaciją, taip pat ginčijamoje adresų srityje. Piktavališkas domeno vardo įregistravimas dažniausiai pasitaiko tada, kai registratorius siekia parduoti domeno vardą (siūlymas gali būti atliktas jau UDRP proceso metu) arba suklaidinti vartotojus jų dalį perimant ir taip siekiant komercinės naudos arba sumenkinti asmens, turinčio teisę į domeno vardą, reputaciją. ICANN pažymi šiuos įrodymus kaip piktavališkumo pavyzdį:

- įrodymai, kad buvo bandymų gauti pajamas naudojantis domeno vardu;
- įrodymai, kad buvo registruojama su tikslu blokuoti savininko teisę pasinaudoti prekių ženklu registruojant domeno vardą;
- įrodymai, kad buvo registruojama su tikslu sugriauti prekių ženklo savininko verslą;
- įrodymai, kad domeno vardas buvo naudojamas nukreipti interneto vartotojų srautus nuo prekių ženklo savininko.¹⁰⁷

¹⁰⁶ http://www.murdoch.edu.au/elaw/issues/v6n1/blakeney61_text.html#Disputet, prisijungimo laikas: 2006 10 17.

¹⁰⁷ Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis: bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkioms ir vidutinėms įmonėms (SVĮ). Vilnius: Justitia, 2003. P. 96.

Pagrindimo esmę dažniausiai sudaro argumentai, kurie įrodo domeno vardo tapatumą arba panašumą į prekių ženklą, į kurį ieškovas turi teisę arba jos neturi, arba neturi teisėtų interesų į domeno vardą, kuris yra skundo dalykas, arba kodėl domeno vardas turėtų būti laikomas piktavališkai įregistruotu ir naudojamu.

Skundas gali būti pateiktas peržiūrėti bet kuriai iš institucijų, kurios yra įgaliotos spręsti ginčus, susijusius su domenų vardais. Skundo svarstymas užima apie 60 dienų.

Sui generis procedūros privalomumo taisyklė nereiškia, kad atmetama galimybė administracinės kolegijos (angl. “the panel”) sprendimą nagrinėti teisme ar arbitraže. Po *sui generis* procedūros sprendimas nevykdomas 10 darbo dienų tam, kad būtų sudaryta galimybė kreiptis į teismą arba arbitražą ir apie tai informuoti instituciją, atsakingą už *sui generis* procedūrą.

Domeno vardo negalima parduoti, dovanoti ir kitaip perleisti tol, kol vyksta *sui generis* procedūra arba ginčas nagrinėjamas teisme ar arbitraže, nebent perėmėjas sutinka, kad jam galios ginčą nagrinėsiančios institucijos sprendimas.

Galimi keli *sui generis* procedūros, remiantis ICANN taisyklėmis, baigties variantai: domeno vardas gali būti perduotas ieškovui (prekių ženklo savininkui), domeno vardas gali būti anuliuojamas arba domeno vardas paliekamas atsakovui (domeno vardo savininkui). ICANN procesas nenumato piniginės kompensacijos galimybių. Jei sprendimą priimanti kolegija pareikalauja domeno vardą perkelti arba paskelbti jį negaliojančiu, jį įregistravęs asmuo (registratorius) turi paklusti tokiam sprendimui, išskyrus, kai domeno vardą prarandantis asmuo paduoda ieškovą į teismą.¹⁰⁸

Šiuo atveju *sui generis* ginčų sprendimo būdas pasižymi tuo, kad visas bylinėjimasis iš esmės vyksta internetu. Besiskundžiantis asmuo (ieškovas) arba jo atstovas nusiunčia ICANN patvirtintam arbitražui skundą elektroniniu paštu (arba užpildo specialią formą arbitražo interneto puslapyje) ir popierinę jo kopiją paprastu paštu. Skunde pareiškėjas nurodo, kad jis sutinka dalyvauti procedūroje naudodamasis savo elektroniniu paštu arba arbitražo interneto puslapio. Šio skundo kopiją arbitražas taip pat elektroniniu paštu persiunčia skundžiamam asmeniui (atsakovui). *Sui generis* procedūra patogi tuo, kad ginčas nagrinėjamas fiziškai nedalyvaujant ginčo šalims, nebent arbitras ar jų kolegija nusprendžia, kad turi būti padaryta išimtis tuo atveju, kai kitaip ginčo išspręsti neįmanoma.

ICANN patvirtintos domenų vardų ginčų sprendimo tarnybos:

¹⁰⁸ Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis: bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkios ir vidutinės įmonės (SVĮ). Vilnius: Justitia, 2003. P. 96.

1. Azijos domenų vardų ginčų sprendimo centras (angl. “Asian Domain Name Dispute Resolution Centre”). Šis centras turi du padalinius įsikūrusius Beijinge (Kinija), Honkonge ir Seule (Pietų Korėja). Ginčų sprendimo būdai: *sui generis* ginčų sprendimo procedūra (remiantis UDRP).

2. Konfliktų prevencijos ir ginčų sprendimo tarptautinis institutas (angl. “The International Institute for Conflict Prevention and Resolution”). Institutas įsikūręs Niu Jorke (JAV). Ginčų sprendimo būdai: *sui generis* ginčų sprendimo procedūra (remiantis UDRP) ir mediacija.

3. Nacionalinis arbitražo forumas (angl. “The National Arbitration Forum”). Forumas įsikūręs Mineapolyje (JAV). Ginčų sprendimo būdai: *sui generis* ginčų sprendimo procedūra (remiantis UDRP) ir mediacija.

4. WIPO. Organizacija įsikūrusi Ženevoje (Šveicarija). Ginčų sprendimo būdai: *sui generis* ginčų sprendimo procedūra (remiantis UDRP) ir mediacija.

Detaliau darbe bus analizuojama WIPO Arbitražo ir Mediacijos centre (angl. “Arbitration & Mediation Centre”) vykdoma *sui generis* ginčų, susijusių su pramoninės nuosavybės pažeidimais internete, sprendimo procedūra, kadangi būtent WIPO suvaidino aktyvų vaidmenį rengiant UDRP, Arbitražo ir Mediacijos centro sprendimais dažnai remiamasi teismuose bei analizuojant pagrindines ginčų sprendimo tendencijas.

Remiantis šia procedūra, paduodamas skundą ieškovas turi: identifikuoti puses ir esamus ginčo objektus domeno vardus ir prekių ženklus; išdėstyti įstatyminius pagrindus, įrodymus ir skundo reikalavimus (perdavimas ar domeno vardo naudojimo uždraudimas); nurodyti norimą kolegijos sudėtį; pateikti atitinkamus skundo dokumentus elektronine forma, pridedant dar keturias popierines kopijas, kurios siunčiamos registratoriui ir atsakovui; sumokėti piniginį mokestį, priklausomai nuo svarstomų domenų vardų skaičiaus ir kolegijos narių sudėties.

Svarstymo procedūra susideda iš skundo patikrinimo, atsakovo atsakymo, reakcijos laukimo, administracinės kolegijos paskyrimo, sprendimo priėmimo, priimto sprendimo perdavimo šalims ir jo įgyvendinimo. Kolegija paprastai savarankiško tyrimo neatlieka, tačiau, kai kuriais atvejais gali būti analizuojamas interneto puslapio turinys, visuomenės nuomonė ir kt.

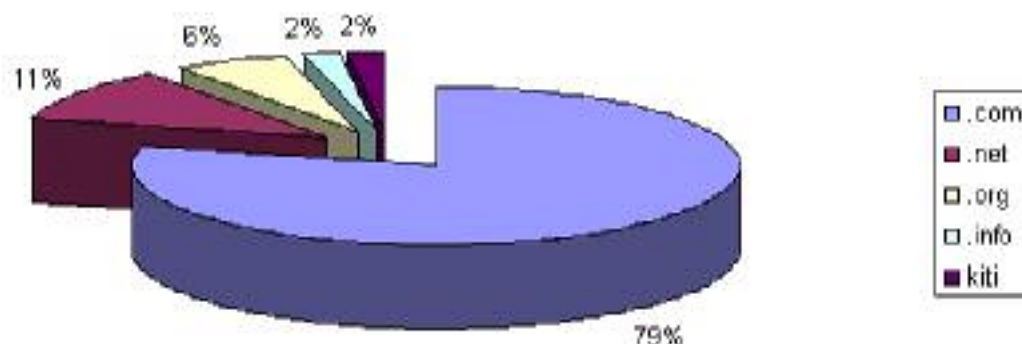
Ginčai WIPO Arbitražo ir Mediacijos centre išsprendžiami daug greičiau negu bendrosios kompetencijos teismuose. Ginčai šiame centre išnagrinėjami paprastai per 50 dienų nuo procedūros pradžios. Centro paslaugos kainuoja gerokai mažiau negu bylinėjantis bendros kompetencijos teismuose. Skundo nagrinėjamas, kurį atlieka vienas arbitras dėl 1 – 5 domenų vardų, kainuoja 1.500 JAV dolerių. Jeigu dalyvauja trys arbitrai – 3.000 JAV dolerių.

Nežiūrint į tai, kad pačios UDRP taisyklės konkrečiai apima tiksliai konfliktus tarp domenų vardų ir prekių ženklų, jos taikomos ir tais atvejais, kai yra pateikiamos teisių turėtojo pretenzijos, susijusios su kitomis individualizacijos priemonėmis (pvz. fizinių asmenų vardai). Tokių taisyklių taikymas yra platesnis, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.

Tačiau šios taisyklės taikomos tik bendrojo lygio domenų vardų (gTLDs) ginčų sprendimui ir netaikomos atskirose valstybėse registruojamiems šalies lygio domenų vardams (ccTLDs). Tačiau atskirų šalių domenų vardų administravimo organizacijos gali pripažinti UDRP taisykles ir WIPO, kaip ginčų sprendimo tarnybą. Tikslus šalies lygio domenų vardų, kurių ginčus sprendžia WIPO, sąrašas pateikiamas WIPO interneto puslapyje.

2005 metais, lyginant su 2004 m., WIPO Arbitražo ir mediacijos centre buvo iškelta 20% daugiau bylų. 2005 m. iš viso buvo paduoti 1.456 skundai.¹⁰⁹ Viso nuo 1999 m. gruodžio mėn. WIPO išsprendė daugiau kaip 9.500 bylų (susijusių su domenų vardais), remdamasi UDRP.¹¹⁰

1 grafikas. WIPO Arbitražo ir mediacijos centro 1999 – 2006 m. išspręstų ginčų dėl domenų vardų pasiskirstymas¹¹¹

Viso Arbitražo ir mediacijos centras jau išsprendė daugiau kaip 25.000 ginčų dėl domenų vardų.¹¹²

Pagrindiniai UDRP trūkumai:

- šios taisyklės galioja tik piktavališkos domeno vardo registracijos atveju;

¹⁰⁹ Pino reaguoja į žymų neteisėto prekių ženklų, kaip domenų vardų, registravimo padidėjimą 2005 m. // Pramoninės nuosavybės apsauga. 2006, Nr. 1 (29). P. 26.

¹¹⁰ WIPO Handles Its 25.000th Domain Name Case // http://www.wipo.int/edocs/prdocs/en/2006/wipo_pr_2006_464.html, prisijungimo laikas: 2006 11 27.

¹¹¹ Ten pat.

¹¹² Ten pat.

- UDRP nėra vidinės apeliacijos sistemos, tačiau paliekama teismo ginčų sprendimo galimybė.

Pagrindinis UDRP privalumas – daug greitesnis ginčų sprendimas nei kiti ginčų sprendimo metodai. UDRP remiasi dauguma registratorių iš visų valstybių, dažnai ir teismai. Šios taisyklės dažnai traktuojamos kaip dokumentas, atspindintis pagrindines tendencijas, nagrinėjant panašius ginčus pasaulyje.

EURID patvirtino ginčų dėl bendrojo lygio (gTLDs) “.eu” domenų vardų sprendimo tarnybą – Čekijos Arbitražo teismą (angl. “Czech Arbitration Court”), įsikūrusį Prahoje (Čekija). Arbitražas nagrinėja ginčus dėl domenų vardų, remdamasis Alternatyvaus ginčų sprendimo taisyklėmis¹¹³ (angl. “ADR Rules”).

Remiantis šiomis taisyklėmis, skundas arbitražui gali būti paduotas tiek prieš domeno vardo savininką (kurio domeno vardas yra ginčijamas), tiek prieš registrą (jei ginčijamas registro sprendimas). Pažymėtina, kad UDRP galimybė paduoti skundą prieš registrą nėra numatyta.

Jei skundas paduodamas prieš domeno vardo savininką, jame turi būti nurodyta:

- kodėl domeno vardas yra identiškas arba klaidinamai panašus į vardą ar vardus, į kuriuos teisės yra ginamos, taip pat
- kodėl domeno vardo savininkas neturi teisinių interesų į jį, taip pat
- kodėl domeno vardas turėtų būti laikomas kaip įregistruotas ar naudojamas piktavališkai.¹¹⁴

Jei skundas paduodamas prieš registrą, turi būti nurodomos priežastys, kodėl registro priimtas sprendimas prieštarauja ES teisės normoms.

Šių sąlygų įrodymas procese – sąlyga proceso baigčiai ieškovo naudai.

Visas ginčo svarstymas vyksta šalims nedalyvaujant, dokumentus persiunčiant elektroniniu būdu ar paštu, išskyrus atvejus, kai ginčą nagrinėjanti kolegija mano esant tai būtina.

Galimos *sui generis* proceso baigtys – domeno vardo perdavimas ieškovui, domeno vardo panaikinimas. Esant ginčui prieš registrą, galima baigtis – registro sprendimo anuliavimas. Jei ginčo šalys priėmė susitarimą dėl ginčo objekto, kolegija, nagrinėjanti ginčą, nutraukia procesą, kai tik gauna duomenis apie susitarimą. Procesas taip pat gali būti laikinai sustabdytas, jei šalys pageidauja

¹¹³ .eu Alternative Dispute Resolution Rules (the "ADR Rules") // http://www.adr.eu/html/en/adr/adr_rules/eu%20adr%20rules.pdf, prisijungimo laikas: 2006 09 12.

¹¹⁴ Ten pat.

derybų keliu priimti sprendimą. Procesas taip pat nutraukiamas, jei kolegijai tampa žinoma, kad ginčas jau išspręstas teismo ar kitos alternatyvaus ginčų sprendimo institucijos.¹¹⁵

Mokestis už ginčo nagrinėjimą svyruoja nuo 1.000 iki 5.400 eurų, priklausomai nuo ginčijamų domenų vardų ir arbitrų, nagrinėjančių ginčą, skaičiaus.¹¹⁶

Skirtingai nei bendrojo lygio domenų vardų (gTLDs) ginčų sprendimo atveju, sprendžiant šalies lygio domenų vardų (ccTLDs) ginčus, nėra vieningos sistemos bei taisyklių. Teritoriniu pagrindu galima būtų išskirti kelias alternatyvaus ginčų sprendimo institucijų rūšis:

1. tarptautinės ginčų sprendimo institucijos;
2. nacionalinės ginčų sprendimo institucijos.

Tarptautinė organizacija, sprendžianti ginčus dėl šalies lygio domenų vardų (ccTLDs) – WIPO – sprendžia ginčus, susijusius su konkrečiais domenų vardais, kurių administratoriai patvirtino UDRP, kaip ginčų sprendimo taisyklės, ir WIPO, kaip ginčų sprendimo instituciją. Šiuo atveju ginčo sprendimo procesas vyksta remiantis UDRP.

Nacionalines ginčų sprendimo institucijas tvirtina konkrečios šalies domenų vardų administravimo organizacijos. Pažymėtina, kad tokia ginčų sprendimo galimybė numatyta tik keliose valstybėse (Didžioji Britanija, JAV ir kt.).

Didžiojoje Britanijoje šalies lygio („uk“) domenų vardus administruoja organizacija NOMINET. NOMINET taip pat teikia alternatyvaus ginčų sprendimo paslaugą remdamasi Ginčų sprendimo tarnybos taisyklėmis¹¹⁷ (angl. „Dispute resolution service policy“).

NOMINET vykdoma *sui generis* ginčų sprendimo procedūra susideda iš keturių etapų:

1. Pirmoje stadijoje ieškovas ir atsakovas apsikeičia skundu ir atsiliepimu į jį, kartu su komentarais.
2. Mediacija. Jei atsakovas pateikė atsiliepimą į skundą, ginčas perduodamas organizacijos mediatoriams, kurie padeda šalims rasti priimtina ginčo sprendimą. Šioje stadijoje išsprendžiama apie 60% ginčų.
3. Eksperto sprendimas. Tuo atveju, jei ginčas neišsprendžiamas mediacijos stadijoje arba atsakovas nepateikė atsiliepimo į skundą, ieškovui siūloma paskirti ekspertą. Ekspertui nėra

¹¹⁵ .eu Alternative Dispute Resolution Rules (the "ADR Rules") // http://www.adr.eu/html/en/adr/adr_rules/eu%20adr%20rules.pdf, prisijungimo laikas: 2006 09 12.

¹¹⁶ Ten pat.

¹¹⁷ Dispute Resolution Service Policy // <http://www.nominet.org.uk/disputes/drs/policy>, prisijungimo laikas: 2006 12 02.

pateikiami jokie papildomi duomenys (visi duomenys turi būti pateikti skunde ir atsakyme). Išnagrinėjęs ginčą, ekspertas priima sprendimą, galimos šios proceso baigtys: domeno vardas perduodamas ieškovui, domeno vardas paliekamas atsakovui, domeno vardas laikinai sustabdomas arba panaikinamas. Pažymėtina, kad šioje stadijoje išsprendžiama apie 25% visų ginčų. Šios stadijos mokestis – 750 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų.

4. Apeliacinė stadija. Ieškovas turi teisę ginčyti eksperto sprendimą. Apeliacinėje stadijoje sprendimą priima trijų ekspertų kolegija, mokestis – 3.000 Didžiosios Britanijos svarų sterlingų.¹¹⁸

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog NOMINET *sui generis* procedūroje proceso mokesčiai nustatyti 3 ir 4 stadijose, siekiant, kad kuo daugiau ginčų būtų išsprendžiama mediacijos būdu (1 ir 2 stadijos nemokamos).

Pirmojoje procedūros stadijoje pateikdamas skundą, jame ieškovas turi nurodyti bei pagrįsti, kad:

1. ieškovas turi teises į vardą ar ženklą, kuris yra identiškas ar panašus į domeno vardą;
2. domeno vardo įregistravimas atsakovui yra netinkamas.

Įrodymai, kad domeno vardo registravimas yra netinkamas gali būti šie:

1. atsakovas įregistravo ar kitaip įgijo domeno vardą su tikslu:
 - 1.1. parduoti, nuomoti ar kitaip perduoti ieškovui ar jo konkurentui;
 - 1.2. blokuoti domeno vardą;
 - 1.3. nesąžiningai sugriauti ieškovo verslą;
2. aplinkybės, įrodančios, kad atsakovas naudoja domeno vardą klaidindamas vartotojus, jog domeno vardas tam tikru būdu susijęs su ieškovu;
3. ieškovas gali įrodyti, kad atsakovas yra susijęs su domenų vardų registracija, kurie susiję su plačiai žinomais vardais ir prekių ženklais, ir ginčijamas domeno vardas yra vienas iš jų;
4. atsakovas registrui pateikė neteisingus kontaktinius duomenis;
5. domeno vardas buvo įregistruotas kaip pasekmė ieškovo ir atsakovo tarpusavio santykių, ir ieškovas:
 - 5.1. turi išskirtines teises naudotis domeno vardo registracija;
 - 5.2. sumokėjo už registraciją ir domeno vardo atnaujinimą.¹¹⁹

Taip pat netinkama registracija preziumuojama, jei ieškovas įrodo, kad atsakovas atliko tris ar daugiau netinkamų registracijų per pastaruosius dvejus metus.

¹¹⁸ Dispute Resolution Service Policy // <http://www.nominet.org.uk/disputes/drs/policy>, prisijungimo laikas: 2006 12 02.

¹¹⁹ Ten pat.

Kai kurių valstybių domenų vardų administratoriai yra parengę taisykles, numatančias kaip turėtų būti siekiama ginčų sprendimo.

Čekijos domenų vardų („.cz“) registro („CZ.NIC“) Domenų vardų registravimo taisyklėse¹²⁰ (angl. „Rules for registration of Domain Names in the .CZ domain“) domeno vardo savininkas įpareigojamas siekti taikaus ginčo, susijusio su domenų vardais, sprendimo. Jei šalis nepavyksta rasti sprendimo, jos yra absoliučiai laisvos spręsti ginčą arbitraže arba teisme. CZ.NIC, šalis pageidaujant, gali suteikti mediacijos paslaugas. Remiantis šiomis taisyklėmis, ginčai, kylantys tarp registro ir domeno vardo savininko, turi būti sprendžiami išimtinai Prahos Arbitražo teisme.

Daugumoje šalių nėra numatytos *sui generis* ginčų sprendimo procedūros. Tokiu atveju ieškovui lieka derybų, mediacijos, arbitražo ar teismo ginčo sprendimo galimybė.

Kadangi DRS taikomos tik ginčams, kylantiems dėl piktavališko domenų vardų registravimo, kitų ginčų (kai įkuriamos kelios adresų sritys, kurių domenų vardai identiški ar panašūs ir visi juos sukūrę asmenys turėjo teisėtą pagrindą juos įkurti, taip pat pramoninės nuosavybės naudojimas interneto puslapyje, meta-žymenyje ir kt.) sprendimui gali būti taikomos derybų, mediacijos, arbitražo ar teismo ginčų sprendimo metodai.

Kitas darbe glaustai apžvelgiamas alternatyvus ginčų sprendimo būdas – mediacija (tarpininkavimas). Mediacija – tarptautinis lietuvių kalboje vartojamas terminas, kilęs iš lotynų kalbos (lot. *mediatio* – tarpininkavimas) ir reiškiantis tarpininkavimą ginče, kurio tikslas – padėti ginčo šalims susitarti.

Pagrindiniai mediacijos privalumai:

- taupomos išlaidos, laikas ir pastangos, kurie eikvojami besibylinėjant;
- šalys kontroliuoja ginčo sprendimo eigą ir rezultatus;
- patenkinami tikrieji interesai ir poreikiai;
- konfidencialumas.

Pažymėtina, kad mediacija nėra visais atvejais tinkamas ginčų sprendimo būdas. Atvejai, kai viena šalis veikia piktavališkai, negali būti sprendžiami mediacijos keliu, kadangi mediacija reikalauja abiejų šalių glaudaus bendradarbiavimo ir sprendimo siekimo.

¹²⁰ Rules of Domain Name Registration in the .CZ Domain // http://www.nic.cz/en/_doc/234/Rules_of_Registration_CZ_20060101.pdf, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 4 straipsnio 4 dalimis, advokatas gali būti taikintoju, tarpininku¹²¹ – taigi reikiamus įgūdžius turintis advokatas gali tarpininkauti mediacijos procese. Šalys, pageidaujančios draugiškai ir geranoriškai bendradarbiaudamos sureguliuoti ūkinį, komercinį (kylantį iš kontraktų, sutarčių) ar (sutartinį ir nesutartinį) deliktinį ginčą be teismo ir arbitražo, gali susitarti dėl kreipimosi į tarpininką. Taikinimo procedūros gali būti reguliuojamos jau nustatytų taisyklių arba ginčo šalių specialiai atitinkamam ginčui sukurtų taisyklių.

Lietuvoje pradedama teisminė mediacija Vilniaus miesto 2 apylinkės teisme. Atkreiptinas dėmesys, kad mediacija šiame teisme gali būti taikoma jei konkretus ginčas priskiriamas šiam teismui. Lietuvoje kol kas nėra specialistų, turinčių reikiamą kvalifikaciją darbe nagrinėjamų ginčų mediacijai. Atkreiptinas dėmesys, kad kol kas Lietuvoje mediacija nėra reglamentuojama. Tikslinga būtų priimti mediacijos procedūrą reglamentuojančius teisės aktus, juose taip pat numatant, kad mediacija gali būti taikoma bet kokiuose ginčiuose, kurie gali būti nagrinėjami civilinio proceso tvarka bendrosios kompetencijos teismuose. Teisės aktuose turėtų būti nustatyti pagrindiniai principai ir reikalavimai, atitinkantys išdėstytus Europos mediatorių elgesio kodekse¹²² (angl. “European Code of Conduct for Mediators”): savanoriškumas, mediatoriaus profesionalumas, nešališkumas, proceso efektyvumas, lankstumas, operatyvumas, sąžiningumas, šalių lygiateisiškumas, bendradarbiavimas, konfidencialumas.

Mediacija Lietuvoje taip pat galėtų tapti prioritetiniu ginču, kylančiu dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete, sprendimo metodu (Didžiosios Britanijos pavyzdžiu). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad WIPO Arbitražo ir mediacijos centre mediacijos būdu taip pat gali būti sprendžiami ginčai, susiję su pramoninės nuosavybės naudojimu internete.

¹²¹ Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 50-1632.

¹²² European Code of Conduct for Mediators // http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Interneto prigimtis susikerta su pagrindiniais prekių ženklų teisės principais (teritorinis, prioriteto ir specifikacijos), taigi tradicinė pramoninės nuosavybės teisė ne visada geba apginti pažeidžiamas pramoninės nuosavybės savininko teises. Sprendžiant šiuos ginčus dažnai taikomi neordinarūs sprendimo būdai. Perspektyviais laikytini alternatyvūs ginčų sprendimo metodai, kuriuose siekiama abiem šalims abipusiai naudingo sprendimo (*sui generis* procedūra bei mediacija).
2. Domenų vardai yra bendri adresai, globalūs, neapriboti teritorija ar konkrečiomis prekėmis arba paslaugomis, juos registruoja įgaliotos nacionalinės institucijos sandorio pagrindu, domenų vardų registracija nėra susijusi su intelektinės nuosavybės teise ir jie registruojami remiantis principu “pirmas atėjai – pirmą aptarnavo” (angl. “first come – first served”) be jokios ekspertizės. Tuo tarpu prekių ženklai yra teritorinio pobūdžio ir žymi konkrečias prekes ar paslaugas, kurias įregistravo atitinkama vykdomosios valdžios institucija, remdamasi pramoninės nuosavybės įstatymais; jie, atlikus ekspertizę, yra saugomi specialiosios pramoninės nuosavybės teisės.
3. Nagrinėjama tema teismų praktikos Lietuvoje praktiškai nėra. Svarbus vaidmuo pramoninės nuosavybės apsaugoje internete tenka Lietuvos Aukščiausiajam teismui, kuris besiformuojančią praktiką vysto kryptinga linkme. Teismas įstatymų nuostatas aiškina sistemiškai, atsižvelgdamas ne tik į nacionalinių įstatymų, bet ir į atitinkamų regioninių, tarptautinių teisės aktų normas.
4. Lietuvoje reikalingas platesnis ir išsamesnis informavimas apie pramoninės nuosavybės objekto savininko teisių gynybą (nacionalinę bei tarptautinę). Turėtų būti rengiami seminarai pramoninės nuosavybės objektų savininkams bei specialistams, informuojama žiniasklaidos priemonėmis, siekiama glaudesnio pramoninės nuosavybės savininkų ir specialistų bendradarbiavimo. Lietuvos Respublikos Valstybinio patentų biuro interneto puslapyje nėra pateikiama jokia informacija, kur pažeidžiamų pramoninės nuosavybės teisių savininkas galėtų siekti jų gynimo.
5. Lietuvoje pramoninės nuosavybės savininko pažeistas teises siūloma ginti remiantis konkurencijos teisės normomis (kai šalys gali būti pripažįstamos konkurentais) arba prekių ženklų teisės normomis, tiek prekių ženklo, tiek juridinio asmens pavadinimo naudojimas turi būti suprantamas plačiau, nepriklausomai nuo to, kad prekių ženklas ar juridinio asmens pavadinimas

naudojamas ne prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinio tikslu ir prasme. Visgi galimos situacijos, kurių nereglamentuoja Lietuvos teisės sistema (pvz. domeno vardo blokavimas), tuo atveju vienintelė teisių gynimo galimybė galėtų būti *sui generis* procedūra.

6. Dažnai kyla diskusijos, ar pramoninės nuosavybės objektų naudojimas internete turėtų būti prilyginamas prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinio tiesioginiam naudojimui. Taikant analogiją, remiantis Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika, prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo neteisėtas panaudojimas interneto puslapyje galėtų būti pripažintas kaip pažeidžiantis prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo savininko teises, nepriklausomai nuo to, kad tas prekių ženklas ar juridinio asmens pavadinimas naudojamas ne prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo tikslu ir prasme.

7. Užsienio teisės doktrinoje sutinkama nuomonė, kad prekių ženklo, identiško apsaugotam prekių ženklui, naudojimas leidžiamas tol, kol prekės ar paslaugos internete yra skirtingos. Suklaidinimo galimybė eliminuojama vartotojui pamačius interneto puslapį (išaiškinamas prekių ar paslaugų skirtumas). Tačiau ši nuomonė stipriai diskutuotina, kadangi prekių ženklo savininko teisės gali būti pažeidžiamos dar iki vartotojui pamatant konkretaus interneto puslapio turinį (pats puslapio egzistavimas gali pažeisti teisėto prekių ženklo savininko teises).

8. *Sui generis* procedūrų naudojimas ginčų sprendimui, sparčiai augant tokių ginčų skaičiui, apsaugo teisminę sistemą nuo apkrovimo. Vien WIPO Arbitražo ir mediacijos centras nuo 1999 m. jau išsprendė daugiau kaip 25.000 ginčų dėl domenų vardų. Taip pat pažymėtina, kad, autoriaus nuomone, nesant alternatyvaus ginčų sprendimo metodo, dalis ginčų liktų neišspręsti (tuo pačiu – dalis teisių neapgintos), siekiant išvengti daug laiko užimančio ir brangaus teismo bylinėjimosi.

9. Lietuvoje tikslinga būtų pritaikyti užsienio šalių praktiką sprendžiant iškylančius ginčus. Ginčai dėl piktavališko domeno vardo įregistravimo, kuris yra toks pat ar klaidinamai panašus į kokį nors prekių ženklą, galėtų būti sprendžiami remiantis ICANN patvirtintomis UDRP taisyklėmis. Tuo tikslu siūlytina “.lt” domeno vardų administratoriui KTU Informacinių technologijų plėtros institutui patobulinti tipines sutartis dėl domenų vardų registravimo, numatant, kad tokie ginčai pirmiausia būtų sprendžiami remiantis UDRP patvirtintoje ginčų sprendimo tarnyboje (pvz. WIPO Arbitražo ir mediacijos centre). Lietuvoje taip pat galėtų būti numatyta *sui generis* ginčų sprendimo procedūra

(Didžiosios Britanijos pavyzdžiu). Alternatyvios ginčų sprendimo sistemos nebuvimas gali būti viena iš priežasčių, dėl ko tokių ginčų praktiškai nėra.

10. ICANN patvirtintos UDRP ginčų sprendimo taisyklės taikomos tik tais atvejais, kai šalis galimai veikė piktavališkai. UDRP reikalauja, kad domeno vardas būtų tapatus arba klaidinamai panašus į prekių ar paslaugų ženklą, į kurį ieškovas turi teises, domeno vardą įregistravęs asmuo neturėtų jokių teisių arba teisėtų interesų domeno vardo atžvilgiu, domeno vardas turi būti įregistruotas ir naudojamas piktavališkai. Pažymėtina, kad UDRP taisyklės taikomos ir tais atvejais, kai yra pateikiamos teisių turėtojo pretenzijos, susijusios su kitomis individualizacijos priemonėmis (pvz. fizinių asmenų vardai).

11. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymą reikėtų keisti praplečiant ginčų, sprendinų arbitraže, sąrašą (įtraukiant ginčus kylančius dėl prekių ženklų bei kitos pramoninės nuosavybės, taip pat nesąžiningos konkurencijos atvejus). Galimybė spręsti ginčus arbitraže žymiai praplėstų pažeidžiamų pramoninės nuosavybės savininko teisių gynybos galimybes.

12. Mediacija Lietuvoje kol kas nėra reglamentuojama, tačiau Vilniaus miesto 2 apylinkės teisme pradedama teisminė mediacija – ateityje galėtų būti labai perspektyvi galimybė spręsti ginčus, susijusius su pramoninės nuosavybės objektų pažeidimais internete. Siekiant reglamentuoti mediacijos procedūrą bei užtikrinti efektyvų ginčų sprendimą, turėtų būti priimti mediaciją reglamentuojantys teisės aktai. Mediacija Lietuvoje taip pat galėtų tapti prioritetiniu ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės apsaugos internete, sprendimo metodu.

LITERATŪRA

Pagrindinė literatūra:

1. Antanaitienė M. V., Naujokas R. Praktinis įvadas į intelektinę nuosavybę. Vilnius: Lietuvos technikos biblioteka, 2004.
2. Bainbridge D. I. Introduction to Computer Law. Harlow: Pearson, Longman, 2004.
3. Civilka M., Lamanauskas T., Osinitė G. ir kt. Informacinių technologijų teisė. Vilnius: NVO Teisės institutas, 2004.
4. Delta G. B., Matsuura J. H. Law of the internet. New York: Aspen Law & Business, 2005.
5. Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis: bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkioms ir vidutinėms įmonėms (SVĮ). Vilnius: Justitia, 2003.
6. Kasperavičius P., Žilinskas V. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga. Klaipėda: KU leidykla, 2004.
7. Kasperavičius P., Ulozas R. V. Intelektinės nuosavybės pagrindai. Šiauliai: ŠU leidykla, 2005.
8. Keras A., Kurapka E., Petrauskas R. Informacinės visuomenės kūrimo, informacinių technologijų taikymo ir informacinių technologijų teisės plėtros tendencijos Europos Sąjungoje. Vilnius: MRU, 2001.
9. Philips J. Trade mark law: a practical anatomy. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 380.
10. Rowland D., Macdonald E. Information technology law. London Sydney Portland (Oregon): Cavendish Publishing, 2005.

Norminė literatūra:

11. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 50-1632.
12. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas. // Valstybės žinios. 1996, Nr. 39-961.
13. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.
14. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.
15. Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 64-1937.
16. 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // Valstybės žinios. 1996, Nr. 75-1796.
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5d. nutarimas Nr. 290. “Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo” // Valstybės žinios, 2003, Nr. 24-1002.

18. European Code of Conduct for Mediators // http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf, prisijungimo laikas: 2006 11 23.
19. First Directive 89/104/EEC of the Council, of 21 December 1988, to Approximate the Laws of the Member States Relating to Trade Marks // <http://oami.europa.eu/en/mark/aspects/direc/direc07.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 07
20. Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Marks, and Other Industrial Property Rights in Signs, on the Internet (with Explanatory Notes) // http://www.wipo.int/arab/en/meetings/2003/tm_bey/doc/wipo_tm_bey_03_8.doc, prisijungimo laikas: 2006 11 23.
21. Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks // http://www.wipo.int/madrid/en/legal_texts/trtdocs_wo015.html, prisijungimo laikas: 2006 10 14.
22. Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks // http://www.wipo.int/madrid/en/legal_texts/trtdocs_wo016.html, prisijungimo laikas: 2006 10 14.
23. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2157/2001 2001 m. spalio 8 d. dėl Europos bendrovės (SE) statuto // Official Journal. 2001, Nr.294-1.

Teisminė praktika:

24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. rugsėjo 8 d. Nutartis // http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=26914, prisijungimo laikas: 2006 10 20.
25. Administrative panel decision Case No. D2000-0190 Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-0190.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.
26. Administrative panel decision Case No. D2000-1015. WIPO Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-1015.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.
27. Administrative panel decision Case No. D2000-1314. Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-1314.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.
28. Administrative panel decision Case No. D2000-1459 Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-1459.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

29. Administrative panel decision Case No. D2001-1182. WIPO Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2001/d2001-1182.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 11.
30. Administrative panel decision Case No. D2003-0527. WIPO Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2003/d2003-0527.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 11.
31. Administrative panel decision Case No. D2004-0001 Arbitration and Mediation Center // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2004/d2004-0001.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 17.

Specialioji literatūra:

32. .eu Alternative Dispute Resolution Rules (the "ADR Rules") // http://www.adr.eu/html/en/adr/adr_rules/eu%20adr%20rules.pdf, prisijungimo laikas: 2006 09 12.
33. Anatomy of a Domain Name: Property, Contract or What? // http://www.sachnoffandweaver.com/media/media_detail.aspx?type=355&archive=yes&id=215, prisijungimo laikas: 2006 11 23.
34. Bubert. I., Buening M. Domain Name Issues – European Jurisdiction // <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc>, prisijungimo laikas: 2006 11 07.
35. Dispute Resolution Service Policy // <http://www.nominet.org.uk/disputes/drs/policy>, prisijungimo laikas: 2006 12 02.
36. http://laws.lp.findlaw.com/9th/9755467.html#Scene_1, prisijungimo laikas: 2006 11 29.
37. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Internetas>, prisijungimo laikas: 2006 12 03.
38. <http://research.yale.edu/lawmeme/modules.php?name=News&file=article&sid=1072>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.
39. <http://www.eurid.eu/en/shared/about>, prisijungimo laikas: 2006 10 17.
40. <http://www.icann.org/registrars/accredited-list.html>, prisijungimo laikas: 2006 10 17.
41. <http://www.iso.org/iso/en/prods-services/iso3166ma/04background-on-iso-3166/iso3166-1-and-ccTLDs.html>, prisijungimo laikas: 2006 09 12.
42. <http://www.keytlaw.com/Cases/shields.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 21.
43. http://www.loundy.com/CASES/PEI_v_Universal.html, prisijungimo laikas: 2006 11 07.
44. http://www.murdoch.edu.au/elaw/issues/v6n1/blakeney61_text.html#Disputet, prisijungimo laikas: 2006 10 17.

45. <http://www.nominet.org.uk/disputes/caselaw/index/The+Pitman+case/>, prisijungimo laikas: 2006 11 29.
46. http://www.perkinscoie.com/casedigest/icd_results.cfm?keyword1=international&topic=International, prisijungimo laikas: 2006 11 08.
47. http://www.phillipsnizer.com/library/cases/lib_case31.cfm, prisijungimo laikas: 2006 11 21.
48. http://www.phillipsnizer.com/library/cases/lib_case85.cfm, prisijungimo laikas: 2006 11 23.
49. Intelektinės nuosavybės teise: naujienų apžvalga. 2006 rugsėjis // <http://www.norcous.lt/index.php/pageid/index.php/pageid/129>, prisijungimo laikas: 2006 11 20.
50. Pino reaguoja į žymų neteisėto prekių ženklų, kaip domenų vardų, registravimo padidėjimą 2005 m. // Pramoninės nuosavybės apsauga. 2006, Nr. 1 (29).
51. Rules of Domain Name Registration in the .CZ Domain // http://www.nic.cz/en/_doc/234/Rules_of_Registration_CZ_20060101.pdf, prisijungimo laikas: 2006 11 23.
52. Statement of Sen. Orrin G. Hatch // <http://judiciary.senate.gov/oldsite/72999oh3.htm>, prisijungimo laikas: 2006 11 21.
53. Štitalis D. Prekių ženklų naudojimas elektroninėje erdvėje: teisiniai aspektai // Jurisprudencija. 2003, Nr. 41(33).
54. Trade Mark Infringement By Metatags // http://www.jsm-law.com/live/Portal?xml=legal_update/article&content_id=1302, prisijungimo laikas: 2006 11 07.
55. Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy // <http://www.icann.org/dndr/udrp/policy.htm>, prisijungimo laikas: 2006 12 02.
56. WIPO Handles Its 25.000th Domain Name Case // http://www.wipo.int/edocs/prdocs/en/2006/wipo_pr_2006_464.html, prisijungimo laikas: 2006 11 27.
57. WIPO National Seminar on the Protection of Trademarks and Geographical Indications. Cases of Trademark Infringement. Beirut, March 17 to 19, 2003 // http://www.wipo.int/arab/en/meetings/2003/tm_bey/doc/wipo_tm_bey_03_8.doc, prisijungimo laikas: 2006 11 27.
58. WIPO Overview of WIPO Panel Views on Selected UDRP Questions // <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/overview/index.html>, prisijungimo laikas: 2006 11 23.

SANTRAUKA

Šio magistro baigiamojo darbo tema – pramoninės nuosavybės apsaugos internete problematika.

Pagrindinės darbe naudotos sąvokos – pramoninė nuosavybė, internetas, domeno vardas, tiesioginis naudojimas, alternatyvūs ginčų sprendimo būdai, *sui generis* procedūra.

Magistro baigiamojo darbo santraukoje trumpai apžvelgiamas nagrinėjamos temos aktualumas, užsibrėžti tikslai, tyrimo rezultatai bei išvados.

Nagrinėjama tema ypatingai aktuali sparčiai besiplėtojant internetui, kuomet tradicinė pramoninės nuosavybės teisė ne visuomet atitinka aktualijas. Informacijos, perduodamos internetu, kiekiai pastoviai auga, tuo pačiu auga ir ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės pažeidimų internete, skaičius. Šiuo darbu siekta išanalizuoti pramoninės nuosavybės apsaugos internete problematiką. Nagrinėjant temą apžvelgtas pramoninės nuosavybės reglamentavimas, išanalizuoti pagrindiniai pramoninės nuosavybės pažeidimų internete atvejai bei teisių priešpriešos, taip pat išnagrinėti ir įvertinti perspektyvūs ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės naudojimo internete, sprendimo būdai. Darbe išanalizuoti tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys pramoninės nuosavybės registravimą bei apsaugą, Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika, užsienio valstybių teismų praktika, Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražo ir mediacijos centro ginčų sprendimų praktika ir rekomendacijos, Interneto korporacijos paskirtiems vardams ir numeriams bei NOMINET ginčų sprendimo taisyklės, Lietuvos ir užsienio teisės doktrina.

Paties interneto prigimtis dažnai susikerta su pagrindiniais prekių ženklų teisės principais, taigi tradicinė pramoninės nuosavybės teisė ne visada geba apginti pažeidžiamas pramoninės nuosavybės savininko teises. Vienas pagrindinių klausimų taikant prekių ženklų bei konkurencijos teisių normas – ar pramoninės nuosavybės objektų naudojimas internete turėtų būti prilyginamas ženklo ar juridinio asmens pavadinimo tiesioginiam naudojimui. Lietuvoje pramoninės nuosavybės savininko pažeistas teises siūloma ginti remiantis konkurencijos teisės normomis (kai šalys gali būti pripažįstamos konkurentais) arba prekių ženklų teisės normomis, visgi galimos situacijos, kurių nereglamentuoja tradicinės teisės sistema (pvz. domenų vardų blokavimas). Tiek prekių ženklo, tiek juridinio asmens pavadinimo naudojimas turi būti suprantamas plačiau, nepriklausomai nuo to, kad prekių ženklas ar juridinio asmens pavadinimas naudojamas ne prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo tikslu ir prasme. Taikant analogiją, prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo neteisėtas panaudojimas internete galėtų būti pripažintas kaip pažeidžiantis prekių ženklo ar juridinio asmens pavadinimo savininko teises.

Perspektyviais ginčų, kylančių dėl pramoninės nuosavybės naudojimo internete, sprendimo būdais laikytini alternatyvūs, kadangi geba užtikrinti žymiai greitesnį bei abiem šalims visapusiškai priimtinesnį konflikto išsprendimą. Autoriaus nuomone, Lietuvoje reikia numatyti neteisminę ginčų sprendimo procedūrą. Alternatyvios ginčų sprendimo sistemos nebuvimas gali būti viena iš priežasčių dėl ko tokių ginčų praktiškai nėra.

SUMMARY

Industrial property on internet – subject of master's final work.

Industrial property, internet, domain name, direct usage, alternative dispute resolution means as well as *sui generis* procedure – main terms used in this work.

Subject relevance, set tasks, research results and conclusions reviewed in master's final work summary.

Traditional industrial property law was out of keeping to rapid development of internet so analyzed subject was particularly topical. Amount of information transmitted over internet grew up constantly and quantity of industrial property infringements on internet arose up accordingly. Master's final work aimed for analysis of issues related to industrial property on internet. Industrial property regulation reviewed, leading infringements and antitheses on industrial property on internet studied and promising resolution means on disputes of industrial property usage on internet analyzed and evaluated as well. National and international legal regulations on industrial property registration and protection, practice of Supreme Court of Lithuania, practice of foreign states courts, practice and guidelines of dispute resolution of World Intellectual Property Organization Arbitration and Mediation Center and Internet Corporation for Assigned Names and Numbers as well as NOMINET dispute resolution regulations, Lithuanian and foreign law doctrine studied.

Traditional industrial property law not always is able to protect infringed industrial property owner's rights because of internet nature intersection with topical concept of trademarks law. Industrial property usage on internet equality to trademark or company name direct usage – leading point of trademarks or competition law application. The protection of infringed industrial property owner's rights according to competition (acceptation of parties as competitors) or trademarks law rules would be reasonable in Lithuania, however situations, which are not regulated by traditional law, may occur (e.g. blocking of domain name). Trademark or company name usage should be interpreted widely not just as trademark or company name usage itself. In analogy, trademark or company name illegal usage on internet could be acknowledged as trademark or company name owner's rights infringement.

Alternative resolution means of industrial property usage on internet disputes were promising as well as complied with substantially rapid and thorough acceptable for dispute resolution. Extra judicial procedure on dispute resolution anticipated in Lithuania would be reasonable in author's opinion. Non-existence of alternative dispute resolution system could be cause reason of such dispute absence in practice.